

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

HANA LYSICKÁ

IV. ročník – prezenční studium

Obor: český jazyk – občanská výchova

**JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY
V PUBLICISTICKÝCH TEXTECH Z OBLASTI
NETRADIČNÍHO SPORTU V ČR
(SNOWBOARDING)**

Diplomová práce

Vedoucí práce: **PhDr. Květoslava Musilová, Dr.**

OLMOUC 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 18. 3. 2008

.....

Děkuji PhDr. Květoslavě Musilové, Dr., za odborné vedení práce a poskytování cenných rad a připomínek. Chtěla bych také poděkovat Mgr. Davidu Šmídovi, redaktorovi webových stránek freeride.cz, za přínosné konzultace.

Obsah

Úvod	6
1. Média	8
1.1 Masová média	8
1.1.1 Internet	11
1.1.1.1 Historie Internetu	11
2. Styl	14
2.1 Publicistický styl	14
2.1.1 Jazyková stránka publicistických projevů.....	15
2.1.2 Terminologické vymezení.....	17
3. Automatizace a aktualizace	19
3.1 Obrazná pojmenování	23
3.1.1 Přirovnání.....	26
3.1.2 Metafora	28
3.1.2.1 Personifikace	31
3.1.2.2 Synestézie.....	32
3.1.3 Metonymie	32
3.1.3.1 Synekdocha	33
3.1.3.1.1 Hyperbola.....	34
3.1.3.1.2 Litotes.....	35
3.1.3.2 Ironie	35
3.1.3.3 Perifráze	35
3.1.3.4 Antonomázie	36
3.1.4 Epiteton	37
3.1.5 Symboly	38
3.1.6 Frazémy.....	39
4. Slovní zásoba	42
4.1 Termíny	42
4.1.1 Překážky	44
4.1.2 Prvky prováděné přímo na svahu.....	46
4.1.3 Prvky prováděné na překážce.....	47

4.2 Slang.....	49
4.2.1 Podstatná jména	52
4.2.2 Slovesa	58
4.2.3 Přídavná jména.....	59
4.3 Anglicismy	60
4.3.1 Graficky neadaptované anglicismy	62
4.3.2 Graficky adaptované anglicismy.....	68
4.3.3 Grafické dublety.....	68
4.4 Zkratky a zkratková slova	70
4.5 Zdrobněliny	72
5. Syntaktická stavba	74
Závěr.....	77
Seznam použitých zdrojů	79
Přílohy	83

Úvod

Komunikace je neodmyslitelně spjata s existencí lidstva. Dříve byl termín komunikace spojován s dopravou, v současnosti nabývá jiného významu. Komunikaci chápeme především jako pohyb informací. (Srpová, 1998, s. 5)

„Komunikace je interakce mezi dvěma či více entitami (jsoucnostmi) probíhající v čase. Pojmenování pochází z latinského slovesa *communicare*, tzn. *sdílet, působit, mít něco společného, přenášet, sdělovat.*“ (Bartošek, 2001, s. 6)

V minulosti trvalo i několik dní, než se důležité zprávy dostaly do vzdálenějšího místa. Avšak doba rychlých posílů na koních již minula. Dnes je možné spojit se během vteřiny s člověkem žijícím na druhé straně zeměkoule.

Moderní společnost využívá nových způsobů komunikace. Současným, převratným multimédiem je Internet. Poskytuje nám různorodé možnosti, jak využít volný čas, usnadňuje nám práci i studium, velmi rychle se stal součástí našeho života. Přímo na webových stránkách si můžeme číst on-line časopisy a noviny, dokonce i knihy. Můžeme využít internetové obchody a prodávat i nakupovat. Každému je dovoleno vyjádřit svůj názor, tvořit a svoje dílo nabídnout dalším uživatelům. Chceme-li, můžeme se prostřednictvím Internetu seznamovat. K velmi oblíbeným službám patří také on-line rádia. Rozšíření internetové gramotnosti určitě uspíšily četné kurzy, pořádané školami, firmami a dalšími institucemi.

Předmětem našeho zájmu se staly webové stránky freeride.cz a snowboardcross.cz. Téměř každý den se zde objevují nové články týkající se snowboardingu.

Snowboarding se stal v posledních desetiletích jedním z nejdynamičtěji se rozvíjejících sportovních odvětví. Jedná se o atraktivní, profesionálně uznávaný sport. Poskytuje neomezené prožitky a osobní zdokonalování všem bez rozdílu věku. V horských střediscích se rozšířil natolik, že již existují i sjezdovky přímo pro snowboardisty.

Proto se v této práci zaměřujeme právě na žurnalistické komunikáty z oblasti snowboardingu. Zabýváme se především obraznými pojmenováními, frazémy, termíny, slangovými výrazy a anglicismy, které se ve sledovaných člancích vyskytují.

V současnosti neexistuje souhrnná publikace, která by obsahovala podrobnou analýzu jazykových prostředků typických pro tuto oblast.

Jednotlivé kapitoly této diplomové práce se navzájem prolínají, nelze učinit přesnou hranici například mezi metaforami a frazémy nebo mezi termíny a anglicismy. Přesto jsme však nalezené jazykové prostředky rozčlenili do kapitol, abychom se k nim mohli podrobněji vyjádřit a abychom vytvořili přehlednou strukturu.

Výzkumný vzorek tvoří žurnalistické články z webových stránek freeride.cz zveřejněné v období od 16. 11. 2006 do 20. 2. 2008 a žurnalistické články z webových stránek snowboardcross.cz zveřejněné v období od 12. 12. 2005 do 22. 2. 2008. Na webové stránky snowboardcross.cz i freeride.cz přispívají samotní závodníci. Kromě toho je vysoký počet článků na freeride.cz (narozdíl od snowboardcross.cz) dílem profesionálních redaktorů.

Všechny příklady ze zkoumaných textů jsou uvedeny v původní podobě, tedy i se všemi chybami (pravopisnými, morfologickými, syntaktickými, stylistickými...). Většinu excerpt jsme zkrátili, neboť jsme celé znění nepovažovali za podstatné pro porozumění. Vynechanou část jsme naznačili třemi tečkami.

U všech příkladů uvádíme, ze kterých webových stránek jsme je převzali (FR – freeride.cz nebo SN – snowboardcross.cz), a datum uveřejnění článku, z něhož excerpta pochází. Pokud existuje na určité webové stránce více článků stejného data, za zkratku FR nebo SN připisujeme ještě počáteční slova z názvu článku.

Naším cílem je seznámit čtenáře s jazykovými prostředky, které jsou charakteristické pro publicistické texty z oblasti snowboardingu.

1. Média

Média hrají stále významnější roli ve společenském, politickém i kulturním životě. Velkou měrou ovlivňují ekonomickou úspěšnost řady odvětví. Slovo „médiium“ pochází z latiny a znamená prostředek, prostředník, zprostředkující činitel. Používá se v různých vědách, ve fyzice, chemii, informatice, ale i v teorii sociální komunikace, v níž se pojmem médiium označuje to, co zprostředkovává někomu určité sdělení, jedná se tedy o médiium komunikační. (Jirák – Köpplová, 2003, s. 16)

Podle toho, jakou roli média plní, rozlišujeme následující kategorie:

- **Interpersonální média** – komunikace probíhá mezi uživateli, kteří se navzájem vnímají jako jedinečné osobnosti. Média podporují utváření a rozvíjení sociálních vztahů mezi jednotlivci. Vysílání i přijímání vzkazů je obvykle možné na obou stranách. K těmto médiím patří korespondence, telefon a některé způsoby internetové komunikace, např. chat, ICQ, e-mail, diskuzní skupiny, webová fóra...
- **Masová média** – slouží k celospolečenské, pouze jednostranné komunikaci. Sdělení vychází z jednoho zdroje, z jednoho bodu a míří k početné skupině lidí, kteří se většinou navzájem neznají. Tvoří tedy masu – anonymní soubor příjemců. Masová média vytvářejí nové sociální vazby a utvrzují skupinovou identitu. K těmto médiím řadíme noviny, časopisy, knihy, televizní a rozhlasové vysílání, internetová periodika.
- **Síťová média** – mohou sloužit jako interpersonální i masová média. Propojují mnoho bodů s mnoha dalšími body, přičemž se může každý účastník dostat do role podavatele i příjemce. Příkladem síťového média je pošta, Internet (např. chat), telefonické konference. (Jirák – Köpplová, 2003, s. 21–23)

1.1 Masová média

Obecně jsou masová média považována za společenské instituce s vlastním souborem pravidel a postupů, který je však určován a omezován společností. Média

jsou závislá především na institucích, jež představují a vykonávají ekonomickou a politickou moc. Sama média ale tyto instituce také ovlivňují. (McQuail, 1999, s. 22)

Masová média přináší důležité informace, zajišťují zábavu, jsou zdrojem obrovské moci, ovlivňují hodnoty celé společnosti nebo jednotlivých skupin, vytvářejí lidské ikony, působí na veřejné mínění.

Při komunikaci prostřednictvím masových médií vznikají zcela odlišné sociální vztahy než při interpersonální komunikaci.

Zde předkládáme čtyři základní rozdíly mezi výše uvedenými druhy komunikace:

- Velmi výrazný je **institucionální rozdíl** mezi účastníky komunikace. Autor sdělení není s příjemci v bezprostředním kontaktu a nemůže tedy vnímat jejich první reakce. Podavatel sdělení získává zpětnou vazbu až se zpožděním, a to v institucionalizované podobě (výsledky sledovanosti, spokojenosti s tiskem, rozhlasovou stanicí, televizním programem nebo webovými stránkami, ale také prostřednictvím dopisů a telefonátů). Média nevědí, s kým konkrétně komunikují, a tak představitelé médií svoje publikum zobecňují, mluví o něm jako o veřejnosti, občanech, posluchačích, ženách v domácnosti, matkách na mateřské dovolené, úspěšných podnikatelích, rodičích malých školáků... Tyto konstrukce umožňují médiím vybírat a upravovat sdělení tak, aby působila věrohodně a přitažlivě.
- Masová média využívají **speciální technologie**, které zcela určují povahu komunikace, především podporují jednosměrnou komunikaci od média k publiku. McQuail (1984, s. 167) toto charakterizoval jako „asymetrický a nevyvážený“ vztah mezi účastníky komunikace. Média se však snaží vyvolat dojem, že jde o komunikaci interpersonální, k tomu využívají tzv. individualizační prvky, např. reakce na dopisy čtenářů nebo diváků či zveřejňování fotografií výherců v časopisech. Technologie, které média využívají ke komunikaci, také umožňují, aby se sdělení stalo trvalým a opakovatelným. Informace se ukládají do archivů a kdykoliv je můžeme zpětně vyhledat. Tím se liší mediální komunikace od interpersonální, jež mívá většinou pomíjivou podobu.
- Další rozdíl mezi mediální a interpersonální komunikací je v potenciálním **záběru a dostupnosti**. Interpersonální komunikace je zakotvena v prostoru a čase, ale mediální komunikace dokáže čas a prostor překonávat. Události,

kteře se odehrávají v určitém národním nebo regionálním kontextu, mohou být tohoto kontextu zbaveny a jsou dostupné téměř celému světu. Publikum bývá velmi široké. Někdy dosahuje počet příjemců až několika milionů.

- Masová média jsou zvláštním druhem **zboží**. Nabídka se řídí poptávkou. Podobu médií určuje především zisk. Média jsou vlastně specializovaný průmysl. (Jirák – Köpplová, 2003, s. 36–38)

Masová komunikace je proces, v jehož rámci se nabízí aktuální materiál určený prvotně ke krátkodobému užití (zprávy, zábava), který je vytvářen formálními organizacemi, užívajícími vyspělé technologie. Distribuce obsahu, zajištěná rozmanitými mediačními prostředky, míří k rozmanitému anonymnímu, masovému publiku, a to:

- veřejně, tj. bez omezení přístupu
- jednosměrně, tj. vzájemný vztah komunikátora a recipienta je asymetrický nemohou si vyměnit svá postavení
- nepřímě, bez bezprostřední zpětné vazby,
- s určitou periodicitou produkce
- průběžně (Kunczik, 1995, s. 17)

Masová média se z hlediska nosiče člení na:

- tištěná (printová)
- elektronická
- multimédia

Elektronická média se narodil od tištěných zaměřují více na to, aby zajistila zábavu. K masovým médiím řadíme rozhlas (přenáší audiální signál) a televizi (přenáší audiovizuální signál), i když v dnešní době nabízí televize i takové služby (např. teletext), které jsou charakteristické pro multimédia.

Charakter televizní a rozhlasové stanice má vliv na posloupnost a obsah zpráv. Na bulvární stanici začínají zpravodajské pořady informacemi, které mají působit na základní instinkty člověka, seriózní stanice se řídí významností zpráv. Za nejdůležitější se pokládají ty, které se týkají všech občanů světa nebo obyvatel více zemí. Dále se zařazují informace, důležité pro občany vlastní země, pak informace z jiných zemí, které přímo nezasahují občany vlastní země. Přednost dostávají aktuální, mimořádné informace. Za významnější se považují zprávy o institucích než o jednotlivých osobách.

Multimédia (digitální vícesložkové služby) kombinují text, grafiku, kresby, zvuk, pohyblivý a nepohyblivý obraz. Za multimédia považujeme Internet, CD, DVD, teletext a videotext. (Bartošek, 2001, s. 34, 43, 47–48)

Od ostatních médií se multimédia liší decentralizací (dodání obsahu a jeho výběr už nejsou v rukou toho, kdo sdělení vytváří), vysokou kapacitou, interaktivitou (příjemce se může spojit a komunikovat s dalšími uživateli, vyměňovat si s nimi názory, diskutovat), flexibilitou formy, obsahu i užití. (McQuail, 1999, s. 41)

1.1.1 Internet

Novým, moderním, převratným multimédiem je Internet. Internet lze označit jako globální informační systém, který je logicky propojen do jednoho celku, je schopen podporovat různé formy komunikace a nabízí veřejně nebo privátně dostupné služby, které jsou založeny na komunikační a další infrastruktuře. (Palovský – Sklenák, 1998, s. 11)

1.1.1.1 Historie Internetu

Počátek vývoje současného internetu spadá do 60. let 20. století. Tehdy se ve Spojených státech amerických objevila poprvé myšlenka vytvořit síť, která by navzájem propojovala nejdůležitější vojenské, vládní a vědecko-výzkumné počítače. Cílem bylo zajistit stálou komunikaci, kterou by nepřítel nemohl vyřadit z provozu. První testovací síť byla vytvořena v roce 1968 v Národní výzkumné laboratoři ve Velké Británii. Krátce poté vybudovalo podobnou síť Ministerstvo obrany USA. Ta dostala označení ARPANET¹.

Síť byla velmi úspěšná, neustále se rozrůstala o další uzly. Zpočátku ji využívala pouze akademická pracoviště, především k elektronickým konferencím a ke komunikaci prostřednictvím elektronické pošty. Po roce 1983 výrazně vzrostl počet počítačů zapojených do sítě. V roce 1984 byla překročena hranice 1 000 uzlů, o tři roky později to bylo již 10 000 uzlů a v roce 1992 dosáhl počet uzlů 1 000 000.

¹ Název vznikl podle agentury DARPA (Defense Advanced Research Project Agency – Agentura Ministerstva obrany USA pro pokročilé výzkumné projekty), která vyčlenila na vytvoření sítě finanční prostředky.

K tehdejší standardním službám patřila elektronická pošta, FTP a Telnet. Síť tenkrát užívali především odborníci v oblasti výpočetní techniky. Teprve později se začínaly objevovat veřejné informační zdroje, například katalogy knihoven apod. Síť začali používat tedy i netechnicky orientovaní uživatelé, a proto byla potřeba zjednodušit orientaci a vyhledávání informací. Pro tyto účely byla vytvořena služba World Wide Web.

I přesto zůstával Internet dlouho doménou vědeckých a akademických pracovišť. Až od roku 1993 se na Internetu začaly v hojné míře objevovat komerční firmy, nejprve počítačové a později i z dalších oborů. (Palovský – Sklenák, 1998, s. 7–9)

Internet je otevřen všem. Každý z něj může čerpat, ale také se aktivně podílet na jeho obsahu. Žurnalistice se dnes může věnovat kdokoliv. Podle zásady zakotvené v Listině základních práv a svobod má totiž každý občan právo svobodně „vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice států“. Na Internetu vládne absolutní svoboda. Člověk není omezen nabídkou oficiálního, pevně stanoveného programu jako u televize nebo rozhlasu, ale podle libosti si může vybrat, jak bude Internet využívat. Internet nepodléhá žádné vládě ani skupině. „Internet tedy není nástrojem k ovládnutí, ale naopak nástrojem svobody, který člověku moderní doby pomáhá otřást baštou byrokracie. Když informace proudí volně ze země do země, pro státy je mnohem těžší vládnout lži a propagandou.“ (Huitema, 1996, s. 153)

Existují však instituce, které se značně podílejí na chodu a dalším rozvoji Internetu z hlediska techniky. V roce 1992 vznikla Internet Society (ISOC), což je profesní organizace sdružující jednotlivce i organizace, kterým záleží na rozvoji Internetu. ISOC je považována za nejvyšší autoritu Internetu, ale nečiní si žádný nárok na vlastnictví Internetu.

V současnosti patří k velmi oblíbeným službám na Internetu on-line žurnalistika. „On-line žurnalistikou se rozumí nepřetržitá tvorba a okamžitá distribuce (příjem) mnoha typů sdělení od zdrojů (vydavatelů) přes počítačové sítě k příjemcům; ti mohou na sdělení okamžitě reagovat nebo je publikovat dál.“ (Bartošek, 2001, s. 48)

O jednotlivých událostech nás žurnalistické články na Internetu informují mnohem dříve než tisk a televize. Je už zcela běžné, že se ihned po ukončení zasedání parlamentu objeví na Internetu aktuální výsledky jednání. Kdo nemá přístup k Internetu, přečte si stejné sdělení až následující den v novinách nebo se jej dozví ve večerních zprávách.

Sportovním fanouškům je zase umožněno sledovat na Internetu průběh utkání prostřednictvím krátkých zpráv, aktualizovaných po minutě. Internet se tedy stává médiem, které přináší ty nejčerstvější zprávy dříve než ostatní média.

2. Styl

Se slovem styl se setkáváme v mnoha oblastech našeho života. Obecně jej můžeme vymezit jako „vnější jednotný ráz uměleckého díla, člověka, doby“. Základem je výběr a uspořádání prvků v jakékoli oblasti lidské činnosti.

V lingvistice se mluví o jazykovém stylu. Obecně se může charakterizovat jako způsob cílevědomého výběru a uspořádání jazykových prostředků v textu a princip jeho výstavby. Stylizace by měla odpovídat komunikačnímu záměru autora. (Čechová, 2003, s. 17)

Dnešní stylistika (jazykovědná disciplína, zkoumající stylizaci a kompozici jazykového projevu) rozlišuje čtyři základní funkční styly: prostě sdělovací (dříve hovorový), odborný, umělecký a publicistický.

2.1 Publicistický styl

Rysy publicistiky nesly již veřejné projevy antických řečníků. I v pozdějším období, ve středověku, vznikaly v hojné míře texty s funkcí informativní, získávací a přesvědčovací. Jedná se o náboženské texty, zejména o homiletika a postily. Systematická badatelská činnost v oblasti publicistického stylu započala až mnohem později.

Publicistický styl se vyčlenil z odborného stylu v 50. letech 20. století. I když první zmínku o novinářském neboli publicistickém stylu nalezneme u B. Havránka (1932). Ve sborníku Spisovná čeština a jeho jazyková kultura v článku Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura hovoří o jazyku novinářském a charakterizuje funkční prostředky slohu novinářského.

V dalších letech se stylistická teorie věnuje jiným komunikačním oblastem. Dokonce ani tak významná knižní práce jako je Úvod do české stylistiky (1948) od J. V. Bečky nepřináší o publicistickém stylu žádné zásadní informace. Hovoří pouze o novinářském jazyku, a to jako o součásti jazyka praktického.

Teprve až v 50. letech 20. století vymezil publicistický styl F. Trávníček (1953, s. 46–47). Mezi šest „druhů spisovných slohů“ zařazuje i novinářský styl, k němuž

„jako jeho důležitou odrůdu“ přiřazuje „sloh populární, popularizační, jehož cílem je podávat odborné poznatky obecně přístupným způsobem“.

Zájem jazykovědců o publicistický styl výrazně vzrostl až po roce 1953, kdy se konala lingvistická konference v Libicích, zaměřená na styl a stylistiku. (Čechová, 2003, s. 208–209)

Od té doby až do dneška je na publicistický styl zaměřena stálá pozornost.

2.1.1 Jazyková stránka publicistických projevů

Jazyk publicistických projevů úzce souvisí s jejich základními funkcemi (získávací, přesvědčovací a poznávací). Současně je třeba si uvědomit, že publicistický text mluvený i psaný vzniká velmi rychle, často s minimální možnou přípravou. Žurnalistické články se na stránkách denního tisku objeví již následující den. Mluvené sportovní reportáže vznikají souběžně s utkáním, psané v co nejkratší době po jeho skončení nebo i v průběhu soupeření (on-line zpravodajství na Internetu).

Publicistický styl je značně dynamický, neustále se vyvíjí. Publicistické texty už nejsou charakterizovány dřívější nadneseností, výrazně knižními obraty a vazbami. Běžně se v nich objevují prvky jiných stylů. Najdeme v nich hodně společných rysů se stylem odborným, a to proto, že se spolu s ním až do 50. let 20. století vyvíjel a čerpal z něj část odborných výrazů. V současnosti přibývá profesního vyjadřování, ale také hovorových slov, zvláště v rozhlasových a televizních zpravodajských útvarech.

Příznačná pro tento styl je **modelovost** způsobů vyjádření. Modelový charakter má už typ písma v titulcích, jeho barva, rozmístění obrazového materiálu, kompozice jednotlivých čísel novin, sled rubrik umístěných v tisku; v rozhlase a televizi pravidelný sled informací z domova i ze světa. Ustálenost a setrvávání na automatizovaných modelech zjednodušuje publicistům práci, zcela naplňuje informační funkci, ale nevyhovuje funkci získávací, protože příliš nepodněcuje zájem čtenáře.

Modelovost se týká i jazykové stránky. Často se mechanicky opakují ustálené konstrukce a obraty, dochází tedy k **automatizaci jazykového vyjádření**.

Ve zkoumaných textech se objevují následující konstrukce:

Z vítězství se radovali džapánci Kazuhiro Kokubo (růžová „holka“ z videa Paradox) a Domu Narita. (SN 12. 12. 05)

V neděli si holky role trochu vyměnily a z vítězství se radovala Tomča...
(SN 16. 1. 06)

Z druhého místa se radoval Vašnota... (SN 7. 3. 06)

Velikonoční víkend přilákal do Špindlu 23 závodníků a 6 závodnic ze 3 zemí...
(SN 17. 4. 07)

Dobrá reklama a krásné slunečné počasí přilákaly celkem 69 závodníků čtyřech kategorií. (SN 8. 2. 06)

Vůně francouzských bodů přilákala i pražského superkrysaříka Davida Bakeše...
(SN 27. 3. 07)

I díky němu obsadila v konečném pořadí SP pro letošní sezonu 19. příčku a vybojovala tak pro příští sezonu další místo pro 2. závodnici z ČR. (SN 20. 3. 07)

37. místo pak bylo pro Davida, který v minulém závodě SP v Chile obsadil skvělou 12. příčku, určitě zklamáním... (SN 15. 1. 08)

Ztrátu se mu již nepodařilo eliminovat, projel cílem na čtvrté pozici a obsadil v těchto závodech celkovou 12. příčku. (SN 15. 1. 08)

...z nových tváří obsadil Suchel 75. a Koukal 93. příčku. (SN 23. 1. 08)

Celkem tři první místa obsadili tento víkend ve Športovém areálu Tále čeští jezdci.
(SN 16. 1. 06)

Publicisté si tuto stereotypnost uvědomují a mnohdy ji záměrně porušují. Užívají podtitulky nebo mezititulky, doplňují text obrazovým materiálem, snaží se zaujmout čtenáře neobvyklým grafickým provedením. Stabilizované výrazové prostředky se obměňují, **aktualizují** a vznikají nové způsoby vyjádření.

Ostré hranice mezi prostředky automatizovanými a prostředky stylové aktualizace, však neexistují. Probíhají mezi nimi přesuny – stálé přechází v proměnné a naopak.

Pro publicistický styl je charakteristické těsné sepětí stylové oblasti s dobou, což se projevuje nejen v obsahu, ale i ve výrazech. Pro každé období jsou typické určité osobité výrazové prostředky. Vzhledem k dané době se jeví jako pevné, stabilní, automatizované, ale s vývojem společnosti se mění. Dobově zakotvené výrazové prostředky publicistického stylu nazýváme publicismy, v některých případech je hodnotíme jako klišé. (Čechová, 1997, s. 176–181)

2.1.2 Terminologické vymezení

Novináři přistupují k pojmům žurnalistika¹, zpravodajství a publicistika zcela odlišně než lingvisté.

Lingvisté jednotlivé pojmy neodlišují. Pojmem publicistika označují veškeré žurnalistické texty.

V novinářské terminologii je pojmenování žurnalistika nadřazeno pojmům publicistika a zpravodajství. Žurnalistika zahrnuje „novinářské povolání i produkty této činnosti, které informují o aktuálním dění ve společnosti a o názorech na toto dění“.
(Osvaldová – Halada, 2002, s. 220)

Zpravodajství je založeno na faktech a informacích o aktuálních událostech. Kromě konkrétních skutečností líčí také jejich průvodní jevy – důsledky, reakce, vztahy a souvislosti. Zpravodajské texty se snaží podat čtenářům objektivní sdělení, mají výraznou funkci poznávací. Měly by se vyvarovat hodnotících postojů a osobních názorů. Základním žánrem zpravodajství je **zpráva**.

Rozlišujeme tři druhy zpráv:

- **Seriózní zprávy** (zpravodajská sdělení, zpravodajské jednotky, stories, news) – přinášejí významné věcné informace o aktuálním dění v politice, ekonomice, sportu, kultuře... Měly by se vztahovat k podstatě události a pomáhat veřejnosti v orientaci a rozhodování.
- **Fíčrové zprávy** (populární, lidová, zábavní žurnalistika) – jsou mezistupněm mezi seriózními a bulvárními zprávami. Za fíčrové považujeme audiovizuální sdělení, texty, fotografie a kresby, které sice nejsou důležité pro věcnou informovanost ani pro rozhodování, ale jsou zajímavé a zábavné. Narozdíl od bulvárních zpráv se nevyznačují primitivností.
- **Bulvární zprávy** (tabloidní, žlutá, populární, lidová žurnalistika) – počátky můžeme zaznamenat v Anglii v polovině 19. století, odtud se rozšířily do Spojených států amerických. Hlavními tématy jsou strach, smrt, neštěstí a násilí, erotika, sex a majetek. Zaměřují se na soukromí významných osobností. Zveřejňují informace z pochybných zdrojů. Pro politický bulvár

¹ z franc. *jour – den*, pochází z lat. *diurna – denní*

je typická manipulace s informacemi a nekultivované až vulgární vyjadřování. (Bartošek, 2001, s. 5–7)

I publicistika přináší nové informace, ale narozdíl od zpravodajství obsahují publicistické texty kromě faktů i stanovisko autora, jeho osobní názory a hodnocení. Snaží se u čtenáře vyvolat emoce. Publicistika je subjektivní. Její hlavní funkcí je přesvědčovat a získávat. Využívá literární jazykové a kompoziční postupy a čerpá z různých jazykových vrstev. Do publicistiky řadíme kromě jiných textů i politické projevy, slavnostní společenské texty projevující úctu, soustrast, lásku či obdiv, soudní obžaloby, obhajoby a projevy obviněných i svědků, dále náboženské a mytické texty a také reklamní texty propagující firmy, výrobky nebo služby.

Na základě tematických a jazykových znaků je možné členit publicistiku na více typů:

- **Analytická publicistika** – uvádí jednotlivé skutečnosti do souvislostí, užívá racionálních důkazů, fakt a argumentů.
- **Beletrizující publicistika** – blíží se uměleckému stylu, užívá často metafory, alegorie, neologismy a okazionalismy.
- **Blábolivá publicistika** – nesnaží se zjistit skutečný stav věcí, pokrývá realitu, přináší nepravdivé informace, předpokládá totiž, že si obsah sdělení nebude nikdo ověřovat a všichni mu uvěří.
- **Manipulátorská publicistika** – od blábolivé se liší pouze motivem. Cílem manipulátorské publicistiky je ovlivňovat mínění veřejnosti ve prospěch či neprospěch jistého záměru.
- **Úvahová (spekulativní) publicistika** – také se snaží přimět společnost k určitým činům nebo ke změně názoru, ale články jsou upřímné, umírněnější, bez agresivity. Využívá se racionální dedukce, založené na logice.

K tradičním publicistickým žánrům patří úvodník, komentář, glosa, recenze, reportáž, interview, fejeton a esej. Publicistika se však obohacuje i o nové žánry – příběh, frašku, fíčr (montáž zpráv, vyprávění, hudby, literárních úryvků a zvukových triků).

V současné tvorbě se hranice mezi jednotlivými žánry stírají a některé texty obsahují prvky typické pro více žánrů. (Bartošek, 2001, s. 27–29)

3. Automatizace a aktualizace

Termíny aktualizace a automatizace uvedl do české jazykovědné terminologie B. Havránek (1932) ve stati Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura sborníku Spisovná čeština a jazyková kultura.

„**Automatisací** rozumíme tedy takové užívání jazykových prostředků, a to buď izolovaných anebo vzájemně spojovaných, jaké je obvyklé pro určitý úkol vyjádření, totiž takové, že výraz sám nebudí pozornost, vyjádření po stránce formy jazykové se děje a je přijímáno jako konvenční a chce být „srozumitelné“ již jako součást jazykového systému a nikoliv teprve doplněním v konkrétním jazykovém projevu ze situace a souvislosti.“ (Havránek, 1932, s. 52–53)

Automatizace není záležitostí pouze mluvčího, ale i posluchače. „...o automatisaci lze mluvit jen v takových případech, kde se úmysl mluvčího nemíjí předpokládaným účinkem, kde záměna mezi úmyslem a účinkem není zpravidla možná...“ (Havránek, 1932, s. 53)

Na sledovaných webových stránkách nacházíme tato automatizovaná spojení:

radovat se z postupu, z vítězství

nedát nikomu šanci

vytvořit šanci

nevyhnout se zranění

rozdělit si ceny

potvrdit roli favorita

síto kvalifikace

potvrdit vítězství

zajet nejlepší čas

vést kruté boje

spadl z prvního místa

papírově nejsilnější

projít do osmičky

obhájit prvenství

objevit se na startovní listině

spravit si chuť prvním místem

ovládnout kvalifikaci, finále

zajistit si postup

Termín aktualizace vymezil B. Havránek následovně:

„**Aktualisací** naopak rozumíme užití jazykových prostředků takovým způsobem, že samo budí pozornost a je přijímáno jako neobvyklé, jako zbavené automatisace, disautomatisované, na př. živá básnická metafora (narozdíl od lexikalisované, která je automatisována).“ (Havránek, 1932, s. 52–53)

Prostředky aktualizace se zabývají také badatelé zaměřeni na literárněvědné zkoumání textů (J. Mukařovský, J. Hrabák, F. Vodička, L. Doležel, M. Červenka).

H. Srpová (1998, s. 17–18) připomíná, že z jazykovědných a literárněvědných statí vyplývá dvojitý pojetí pojmu aktualizace.

Někteří badatelé chápou jako aktualizované ty výrazové prostředky, které jsou nekonvenční, nové, nezvyklé, osobité, individuální, nevšední, motivované zevnitř. Jedná se o neologismy, slova autorská, hapax legomena, okazionalismy¹, pozměněné frazémy, individuální, neotřelé prostředky nepřímé nominace, hry se slovy a s jazykem (např. kalambúry), zvláštnosti horizontálního a vertikálního členění textu, např. zvláštní typ písma a grafická úprava textu apod.

L. Doležel (1965, s. 157) se domnívá, že důležitým prostředkem aktualizace, především v umělecké literatuře, je neologizace v širokém smyslu čili „tvůrčí rozvíjení všech jazykových potenciálních možností jak formálních, tak významových“.

Za formální neologizaci L. Doležel (1965, s. 157–160) považuje netradiční užívání velkých písmen ve slovech, neobvyklé rozdělení slova na konci verše a slovotvornou aktualizaci. K ní dochází, když základní jednotkou, s níž autor pracuje, není slovo, nýbrž morfém. Kombinací morfémů mohou pak vznikat novotvary s vysoce účinnými sémantickými a expresivními kvalitami.

¹ V. Staněk charakterizuje okazionalismy jako příležitostné neologismy, „které (narozdíl od vlastních neologismů) obvykle nemají možnost včlenit se do lexikálního systému nebo ji mají malou. Jejich užití je zpravidla jednorázové, mohou ozvlášťňovat situaci nebo vyjadřovat osobní postoj pisatele či mluvčího; jejich komunikativní funkce je často snížena.“

Okazionalismy jsou důležitým prostředkem aktualizace. Některé příležitostné neologismy nemají vzor v existujících slovních typech a deformují slovotvornou normu. Mohou také obsahovat doprovázející významy, konotace (expresivitu, komický účín, vtip, ironii...).

Jako okazionalismy hodnotíme výrazy: *teleblábol* (J. Rejžek), *nezdravenko* – ten, kdo nezdraví (R. Křesťan), *větrodeštismus* (J. Hanák) aj. (Staněk, 2002, s. 57–58)

Významové neologizace podle L. Doležela (1965, s. 157–160) dosáhneme, pokud spojíme dva nebo i více významově neshodných, až protikladných prvků ve vyšší významovou jednotku.

Jiní badatelé hodnotí jako aktualizaci již samo přebírání prostředků z jiných stylových vrstev, lexikální výběr z kontrastujících lexikálních oblastí, použití prostředků automatizovaných v projevech jiných stylových oblastí, např. prostředky umělecké stylové vrstvy v publicistice nebo v odborném stylu. Stejně je hodnocena subjektivizace jazyka pomocí doslovných replik (včetně vulgarizmů, stylových neobratností, jazykových nedostatků apod.).

J. Mukařovský (1932, s. 127) ve sborníku *Spisovná čeština a jazyková kultura* uvádí: „Aktualisace je opak automatisace, tedy odautomatisování nějakého aktu; čím více je akt automatisován, tím méně je jeho provádění provázeno vědomím; čím silněji je aktualizován, tím úplnější je jeho uvědomění. Objektivně vyjádřeno: automatisací se jev schematisuje, aktualisace znamená porušení schematu. Jazyk spisovný v své nejjistší formě, jako jazyk vědecký s cílem formulačním, se aktualizaci vyhýbá [...] Ovšem i ve spisovném jazyce je aktualisace běžná, na př. ve slohu žurnalistickém, ještě více pak v essayi. Ale vždy je zde podřízena sdělení: má za účel obrátiti intensivněji zřetel čtenářův (posluchačův) k věci, vyjádřené aktualizovanými jazykovými prostředky.“

Aktualizace se uplatňuje především v umělecké literatuře. „...jazyk spisovný je pro básnictví pozadím, na kterém se odráží esteticky záměrná deformace jazykových složek díla, jinými slovy, záměrné porušování spisovné normy.“ (Mukařovský, 1932, s. 124)

Publicistika se již dlouhou dobu inspiruje uměleckým stylem, takže metafory *domáci dokázali držet krok, příroda s pestrou paletou hýřivých barev* aj. se jako aktualizace nehodnotí, i když se řadí k básnickým prostředkům. (Srpová, 1998, s. 18) Stejně jako H. Srpová se přikláníme spíše k prvnímu pojetí aktualizace – rozhodující je nezvyklost formy, aktuální užití jazyka, aktualizace není vázaná pouze na konkrétní kontext a situaci.

K aktualizaci se využívá neobvyklých prostředků morfologických (např. nespisovný tvar – *vozejk*), syntaktických (např. elipsa větného členu, apoziopese), stylistických. Nejčastěji se zdrojem aktualizace stávají prostředky lexikální. Lexikální hledisko nelze oddělit od stylistického, hovoří se tedy o lexikálně-stylistických aspektech aktualizace. (Mlčoch, 2002, s. 13)

Podle M. Mlčocha (2002) slouží jako prostředek aktualizace z lexikálního hlediska především:

- sportovní slang (porov. kap. 4.2 Slang)
- další nespisovné jazykové prostředky (slova z obecné češtiny, expresivní výrazy...)

...**odprdlat** pod svah na pozdní registraci... (SN 29. 3. 07)

...kluci klasicky hlásili **prasečiny** všemi tělesnými otvory... (SN 29. 3. 07)

...čtyřlenná výprava **chytráčků**... (SN 29. 3. 07)

...se v pátek v poledne vydala na téměř 1000km **štreku**... (SN 29. 3. 07),

...hodně se po startu na prvních pozicích **srabilo** (SN 14. 2. 06)

...nebyla to žádná **sranda**. (SN 14. 2. 06)

...natočily na **tacháči**... (SN 20. 3. 06)

...postavila parta **gastarbajtrů** obrovský skok... (FR Nokia... 11. 12. 07)

- slovní hříčky¹:

*I nahoře najdete několik sedaček a můžete se například vyvézt a jezdit na dlouhé sjezdovce pod „Schaufeljoch“ kabinkou vedoucí pod **vrchol Schaufelspitze** (3333 m), **pokud se vám ovšem neudělá „šoufl“**. (FR 7. 11. 07)*

*...kde se na druhé veleboulí udělala hrana a těsně před cílem se objevily **zálužné tři boule**, které čas od času **přivodily.. boule**. (SN 14. 3. 06)*

- knižní výrazy: *kýžené vítězství, v třesutém mrazu* (SN 30. 1. 06)
- individuální neologizace: *polopřihrávka, urolbovat*

*Podobně jako se šoférovi záoceanického **turbovrtuláku** ve středu nepodařilo vzletět... (SN 27. 1. 07)*

¹ Slovní hříčka vznikne, pokud k sobě přiřadíme slova, která mají různý význam a původ, ale znějí podobně. Existují však i hříčky jiného druhu. Novinář může využít narážky na okolnosti, které jsou buď všeobecně známé, nebo které odhalí čtenář až z kontextu. Slovní hříčky nejsou běžným výrazovým prostředkem, jde o vyjádření vtipného nápadu okamžitým obratným seskupením pojmenování. (Bečka, 1973, s. 82–83)

Další příklady aktualizace:

Po startu se tlačil do zadku italského tlustocha Tagliaferriho, který ho nechtěl pustit do první brány. (SN 1. 3. 07)

*...může za řadu světoznámých snowboardů **hozených do popelnice** a přechodu jezdců k domácí značce.* (závodníci přestali používat snowboardy světových značek), (SN 14. 1. 08)

Užívejte jednou denně porci novinek od trenéra crossové reprezentace Marka Jelínka... (SN 28.1. 08)

...létaající akrobati na něm metalí kozelce, jaké nejsou k vidění ani v cirkusu Humberto. (FR Nokia... 11. 12. 07)

Musíme si ale uvědomit, že příliš pestré vyjadřování může být nevhodné v člancích s hlavní funkcí informační – u žánrů zpravodajských. Mnohdy nás totiž zajímají především fakta a nezvyklé formulace by zbytečně odváděly pozornost od obsahu k formě. V publicistice tedy nehodnotíme schematizované modelové vyjádření vždy negativně, někdy má svůj účel. Tímto se publicistický styl liší od stylu uměleckého. Jeho funkce přímo vylučují automatizovanost a klišé. (Srpová, 1998, s. 17–19)

Aktualizovaná i automatizovaná vyjádření jsou často tvořena frazeologismy a jejich modifikacemi, metaforami a dalšími obraznými pojmenováními.

3.1 Obrazná pojmenování

Nová, neobvyklá obrazná vyjádření plní v publicistickém projevu nejen funkci sdělnou, ale také poutají pozornost čtenářů a posluchačů a oživují jazykový projev. Považujeme je tedy většinou za prostředky jazykové aktualizace. Pokud se však obrazná pojmenování často opakují, podléhají postupné automatizaci, jejich stylová aktivnost klesá. Obrazná pojmenování se objevují v útvech beletristických, ale i zpravodajských a analytických. Narozdíl od umělecké literatury nebývají obrazná vyjádření

publicistického stylu složitá a lze je téměř vždy jednoznačně dešifrovat. (Čechová a kol., 1997, s. 181–183)

Počátky úvah o obraznosti sahají až do antiky. Rétorika tehdy vytvořila první klasifikaci tropů. (Hrabák, 1977, s. 138)

Obrazná pojmenování plní **funkci onomaziologickou** (označovací), kromě toho může být důvodem pro jejich užití snaha:

- zvýšit působivost projevu na čtenáře a posluchače (**emocionální funkce**).
- o aktualizaci uplatněním své osobnosti, jazykového vtipu a tvořivosti, vlastního idiolektu (**expresivní funkce**);
- vyjádřit subjektivní postoje, názory autora článku (**subjektivně hodnotící/modální funkce**);
- dosáhnout informační a vyjadřovací úspornosti a sevřenosti (**funkce jazykové a informační ekonomie**);
- podpořit zapamatování textu a informace vyvoláním řetězu psychických reakcí;
- asociací v čtenářově mysli. Tyto procesy probíhají na pozadí dříve získaných zkušeností. Čtenáři si pamatují především téma toho, co bylo řečeno – informace z titulku a úvodního odstavce, také sdělení odpovídající jejich vědomostem, názorům, postojům i odchylky od vlastních postojů (**asociativní a evokativní funkce**);
- vyjádřit kontrast a dosáhnout postupného stupňování textu (**emfatická funkce**);
- aktivizovat určitou část projevu. Tropý prezentují odchylky od smysluplnosti kodifikované mimouměleckými znakovými systémy (**estetická funkce**);
- objasnit jeho podstatu, přiblížit objekt, skutečnost prostřednictvím zábavného, stručného a zhuštěného popisu, je to rovněž prostředek názornosti. Jednotlivé tropý představují svébytný sémantický jev. Při zkoumání tropů je třeba odhalit jejich význam, tzn. pochopit mechanismy, které tento význam konstruují (**funkce sémantická**). Tropý zachycují a dále předávají výsledky poznávací lidské aktivity (**funkce gnozeologická**). V porovnání s jinými základními vyjadřovacími prostředky se jeví jako

rovnocenné komunikační nástroje (**funkce komunikační**). (Srpková, 1998, s. 104–105, Pavelka, 1982, s. 26–36)

E. Petru (2000, s. 110) uvádí dva typy obrazných pojmenování:

- **tropy** – založeny na přenášení významu slov, bývají lexikálního charakteru;
- **figury** – sousloví založená na opakování slov, hromadění slov, popř. na jejich zvláštním pořádku, spadají spíše do oblasti syntaktické.

Tropy se zabývá literárněvědná disciplína zvaná tropika. Podle toho, na jakém základě tropy vznikají, rozlišuje tropika dva druhy tropů:

- **metaforu** – realizuje přenesení významu na základě podobnosti pojmenovávaných jevů;
- **metonymii** – narozdíl od metafory se přenesené pojmenování nerealizuje na základě podobnosti, ale na základě souvislosti dvou jevů. (Petru, 2000, s. 110–112)

Obrazná pojmenování jsou přejata z básnického jazyka, jehož prostředky dělí

J. Hrabák (1977, s. 128) do tří skupin:

1. afektivní pojmenování
2. tropy („přenášení významu“)
3. syntaktické zvláštnosti, mezi něž se zahrnují tzv. stylistické figury

Afektivní pojmenování vyjadřují vztah mluvčího k objektu. Výraznou afektivní funkci má **přirovnání**.

Tropy klasifikuje J. Hrabák (1977, s. 142–162) takto:

2.1 Metafora

- 2.1.1 personifikace
- 2.1.2 synestézie
- 2.1.3 oxymóron
- 2.1.4 zvuková metafora (zvukomalba)
- 2.1.5 katachréze
- 2.1.6 alegorie

2.2 Metonymie

- 2.2.1 synekdocha
 - 2.2.1.1 hyperbola
 - 2.2.1.2 litotes
- 2.2.2 eufemismus

- 2.2.3 ironie
- 2.2.4 perifráze
- 2.2.5 antonomasie
- 2.2.6 metalepsis
- 2.3 Epiteton
 - 2.3.1 metaforické epiteton
 - 2.3.2 metonymické epiteton
- 2.3 Symbol
- 2.4 Alegorie
- 2.5 Mýtus

Hrabákova klasifikace je velmi přehledná, proto z ní budeme v naší práci vycházet. Podrobněji se ale budeme zabývat pouze těmi nepřímými pojmenováními, pro něž jsme našli příklady v žurnalistických článcích na webových stránkách snowboardcross.cz a freeride.cz.

3.1.1 Přirovnání

Velmi oblíbený prostředek, který zvyšuje názornost a současně má výraznou afektivní funkci, je přirovnání. (Hrabák, 1977, s. 134)

Stejně jako antická rétorika a středověká poetika odděluje i J. Hrabák (1977) přirovnání od tropů.

Odlišný názor zastávají J. Brukner a J. Filip (1968, s. 241–242). Přirovnání považují za jeden druh básnických pojmenování (tropů). Vymežují přirovnání jako „vystižení a určení jevu na základě jeho vlastností shodných s vlastnostmi jevu jiného“. Stejně jako metafora se vytváří na principu podobnosti. Přirovnání se může tak zhustit až zanikne a stane se metaforou. Metafora je zkrácené přirovnání, přirovnání je doplněná, vysvětlená metafora.

Obecná struktura přirovnání obsahuje po stránce sémantické pět členů: (**Kd**) – **R** – (**Tk**) – **k** – **Kt**. (Čermák, 1983, s. 476)

- **Kd** – **comparadum**, referent doplňovaný kontextem, nominální výraz, k němuž se celé přirovnání vztahuje,

- R – relátor, relační prvek, ustálený komponent levé strany,
- **Tk – tertium comparationis**, společný rys, znak, kvalita, modus, aspekt apod., bývá jen někdy explicitně vytčený a lexikálně vyjádřený, vztahuje se jak ke komparandu, tak i komparátu a vytváří mezi nimi vlastní vztah podobnosti,
- **k – komparátor**, formální znak přirovnání, vyjadřuje obecně vztah mezi komparandem a komparátem, nejčastěji bývá komparátorem spojka *jako* a její varianty (*jak, jako by, jako že, jako když...*), kromě toho se můžeme setkat i s komparátory (*až, že by, co, div, jen, než...*),
- **Kt – comparatum**, zobecněný model, sémanticky jediný komponent pravé strany výrazu, vlastní jádro přirovnání, slouží k ozřejmění, aktualizování komparanda.

Příklad:

- *soused* (**comparandum**, to, co přirovnáváme)
- *je* (**relátor**, spona)
- *hubený* (**tertium comparationis**, společná vlastnost)
- *jako/jak* (**komparátor**, formální ukazatel)
- *lunt* (**comparatum**, to, k čemu přirovnáváme)

Přirovnání je funkčně, formálně i sémanticky jediný, nerozložitelný celek. Některá přirovnání jsou ustálená, považujeme je za frazémy, např. *pít jako duha, být lehký jako pírkó, chytrý jako liška*. Proti nim stojí přirovnání, která vznikají a zanikají podle momentální potřeby autora projevu, tj. neustálená přirovnání. Patří k nim i jedinečná autorská pojmenování z umělecké literatury.

Ve sledovaných člancích se vyskytla následující přirovnání:

Podobně jako se šoférovi záoceanského turbovrtuláku ve středu nepodařilo vzletět nad ruzyňskou skládku se ani Majklovi moc nevedlo v kvalifikaci X Games... (SN 27. 1. 07)

...odráží se jak Pluschenko do trojného Axla... (SN 7. 2. 06)

Tragickou účast pěti vytrvalých doplnili Mr. Zelenka a dva mlad'oši [...] prostě tragédie jak z Hamleta. (SN 7. 2. 06)

...po vzájemné strkanici **padají jak hrušky**... (SN 7. 2. 06)

...**vyrázil ve finále vpřed jak splašený králík**... (SN 7. 2. 06)

...**hoch nám zraje jako víno**... (SN 7. 2. 06)

Mr. Holeshoot Heiník vyráží vpřed jak splašená kuna... (SN 7. 2. 06)

...na konci startovací rovinky **se zavlní jak had**... (SN 30. 3. 06)

...Andreas Wiig, což je **chlap jak hora**... (FR Nokia... 11. 12. 07)

...Gigi Riif, který **jezdí v hlubokém sněhu jako drak**. (FR Nokia... 11. 12. 07)

...dlouhá rovná bedna, po které se jezdci **mohli klouzat jak po skluzavce**, co stojí ve Vejprtech u školy. (FR Nokia... 11. 12. 07)

Jura se sice vždycky **roztočil jak řetězák o jarmarku**... (FR Nokia... 11. 12. 07)

Desetitísíce německých mládežníků **řvaly jak o život**... (FR Nokia... 11. 12. 07)

...všechno **jelo jako po drátku**. (FR Nokia... 11. 12. 07)

Přirovnání většinou odpovídají klasické struktuře (Kd) – R – (Tk) – k – Kt, ale byly zaznamenány i jiné podoby:

...Tomáš Drbohlav, **jezdící s lehkostí motýla Emanuela**. (SN 14. 3. 06)

Místo konání zatím připomíná veliké staveniště... (SN X Games... 28. 1. 08)

3.1.2 Metafora

Jako první hovořil o metafoře Aristoteles. Ve své Poetice metaforu definoval a vymezil její druhy. Chápal ji jako řečnickou ozdobu, ne tedy jako prostředek výlučně básnický.

V 19. století se metaforou zabývala literární věda a teorie umění. Od poloviny 20. století studuje metaforu a další tropy i lexikologie, stylistika a věda o publicistice.

J. Filipec a F. Čermák (1985, s. 109) vysvětlují podstatu metafory na verších Fr. Halase: *oči starých žen [...] oříšky bez jádra / misky bez obětín...*

„Místo běžného pojmenování skutečnosti A (oči) se užije pojmenování jiné skutečnosti B (oříšky), tedy B_A. Pojmenování skutečnosti B zde tedy vystupuje ve dvou funkcích, primární a sekundární (B a B_A). Toto přenesení pojmenování (*oříšky bez jádra* místo *oči*) je možné proto, že označené předměty mají společné podobné vlastnosti (kulatost, prázdnotu, pragmatické rysy smutek, stáří), tzv. tertium comparationis, které

se novým pojmenováním výrazněji vyjádří. Vztah A – B je vztah onomaziologický, pojmenovací, vztah B – B_A je sémaziologický – slovo označující denotát B nově označuje denotát A a má tedy dvojí denotaci.“

Rozlišujeme metafory obrazné, aktuální a metafory lexikalizované, uzuální, ty můžeme v některých případech hodnotit jako klišé, př. *ovzduší přátelství a vzájemného porozumění*. (Čechová a kol., 1997, s. 182)

Na webových stránkách snowboardcross.cz se vyskytuje velké množství metafor:

...s několika technickými vlnami... (vlny z technického sněhu), (SN X Games... 28. 1. 08)

Nevděčné brambory si odnesla Klára Koukalová. (SN 14. 2. 06)

...už mu říkám podobně jako jiným hvězdám... (SN 7. 3. 06)

...Natovi [...] jelo také neuvěřitelně prkno, zajímalo by mě, jakou NASA paštiku mu tam nakydali! (SN Finále... 28. 1. 08)

... zamířil do cíle za svou přítelkyní s obličejem dítěte. (SN 16. 1. 06)

...v chameleoním hávu průměrného závodníka (rozhodl se být až 14. po kvalifikaci a zbytečně na sebe neupozorňovat) v poklidu postoupil až do velkého finále... (SN 16. 1. 06)

Sítí kvalifikace mohlo projít... (SN 24. 1. 06)

Po esíčku klopének... (SN 24. 1. 06)

Postup do finálových jízd unikl o délku rýžového zrnka... (SN 22. 2. 08)

...všem v kvalifikaci prvního závodu ukázal svojí potetovanou zadnici a skončil za prvním Sethem Wescottem o pouhých 28 setin. (SN 12. 12. 05)

...kdo se stane králem českého SBX pro následující rok. (SN 30. 3. 06)

...pronásledován hroznem hyen... (FR 29. 3. 07)

...po nepřilíš dobrém startu se snažil utínat centimetry z ocasů soupeřů. (FR 29. 3. 07)

Krakonoš zvedl pokličku z hrnce s mlhou... (FR O2 4x4... 31. 1. 08)

...záplavě různých zpráv a reportů... (FR O2 4x4... 31. 1. 08)

Za poslední rok se skoro každý týden někde brousily bedny... (FR 13. 12. 07)

...na strmý streetový rail přilepil sw backlip!!! (FR 13. 12. 07)

Takacz Balacz také čaroval technikou fs 1 do sw grindu přeskočený do grindu... (fs 1 do sw grindu – akrobatické prvky, porov. kap. 4.1 Termíny), (FR 13. 12. 07)

Asi největší hvězdou byl pán z USA, co se mu ze srandy říká Rýže... (Travis Rice),
(FR Nokia... 11. 12. 07)

...závod jezdců, kterým ještě nezaschla barva na občankách. (FR Nokia...
11. 12. 07)

Velmi často se objevují metaforická slovesa:

Baki zacísařoval velkému finále mužů... (SN 7. 3. 06)

Velkému finále žen vévodila Klára... (SN 7. 3. 06)

...v nečekané rychlosti přelítnul bouli po prvním skoku... (SN 7. 3. 06)

...celou jízdu dýchala Jacobellisové na záda... (SN Finále... 28. 1. 08)

...musel se prokousávat vpřed ze 3. místa. (SN 16. 1. 06)

Jen co se v září trochu rozpínal na Zélandu... (SN 12. 12. 05)

Český borec se však brzy vzpamatoval, ze 4. místa prosvištěl na 2. (SN 16. 1. 06)

...ženy sloučené s juniorkami krásnily trať v počtu 12. (SN 8. 2. 06)

...udýchání závodníci spíše vlétávali, než vjížděli, do cílové "rovinky".
(SN X Games... 28. 1. 08)

...pohrát si s Michalovým stylem jízdy... (SN X Games... 28. 1. 08)

...piloval techniku... (SN X Games... 28. 1. 08)

Závodníci a závodnice se ve dvoukolové kvalifikaci rvali s přírodou...
(SN 14. 2. 06)

...náležitě prskal, když viděl, jak mu postupně ostatní nadělují vteřiny a vteřiny.
(SN Finále... 28. 1. 08)

Mezi ženami byla nejrychlejší mladičká Dominique Maltais, která ušetřila sedmé Lindsay Jacobellis přes 6 sekund. (SN Finále... 28. 1. 08)

...si mohli závodníci vychutnat skvělou trať ve dvou kvalifikační jízdách.
(SN 7. 3. 06)

Mezi děvčaty zářila Klára Koukalová. (SN 7. 3. 06)

Kvalifikaci mužů ovládl David Bakeš... (SN 7. 3. 06)

První corner zaúřadoval a Martin "Víc štěstí než umu" Huleja se uvelebil na druhé pozici... (FR 29. 3. 07)

...šachovalo se s termíny... (FR O2 4x4... 31. 1. 08)

Nerojila se ale jen modrá parta... (FR O2 4x4... 31. 1. 08)

...**masírovali** svá těla o hranu dopadu. (FR O2 4x4... 31. 1. 08)

...než je skok **vystřelil** do vzduchu... (FR Nokia... 11. 12. 07)

...se Alpy **utápi** v prašanu... (FR 17. 12. 07)

...především díky nekompromisní technice, kterou **převálcoval** jinak velmi stylové Gígiho triky. (FR Nokia... 11. 12. 07)

3.1.2.1 Personifikace

Personifikace (zosobnění) spočívá v přenosu vlastností a jednání živých bytostí na neživé věci nebo abstraktní pojmy.

K lexikalizovaným obrátům patří spojení *dveře se otevřely, slunce vyšlo*, atp. Věc se zde chová, jako kdyby přímo z ní vycházela nějaká vlastnost. Příkladem personifikace, kdy se přisuzují neživým věcem lidské vlastnosti, je spojení *pár chudých bělásků*. (Hrabák, 1977, s. 146–147)

Od personifikace odlišujeme **animizaci**. Jde však jen o vnější diferenci. Animizace se od personifikace liší pouze tím, že neživým věcem nejsou přisuzovány lidské vlastnosti a činnosti, ale vlastnosti a činnosti zvířat.

Na sledovaných stránkách je personifikace zastoupena těmito příklady:

*Ve druhém kvalifikačním kole se vítr a sněžení trochu **umoudřily a umožnily** většině závodníků **absolvovat** regulérní jízdu.* (SN 20. 3. 07)

*Špatné **počasí čekalo** na snowboardisty ve finálový den...* (SN 20. 3. 07)

*V osmifinále mu **los přřekl** mimo jiné bláznivého bulharského svalovce Malinova...* (SN 16. 1. 06)

*O ni (o zábavu) se totiž dobře **starala** odhadem **vrstva** třiceti centimetrů nového **sněhu** na každém milimetru trati.* (SN 14. 2. 06)

***Aspen** nás druhý den **přivítal** slunečným počasím a teplotami kolem -10 stupňů Celsia.* (SN X Games... 28. 1. 08)

***Neděle** [...] **měla rozhodnout** o tom, kdo se stane králem českého SBX pro následující rok.* (SN 30. 3. 06)

*První **corner zaúřadoval**...* (FR 29. 3. 07)

*Tato monumentální **stavba** z poloviny 19. století **hostí** téměř nepřetržitě různé **umělecké expozice**...* (Dům umění v Mnichově), (FR 5. 4. 08)

Povinnost mne totiž zavolala... (FR Nokia... 11. 12. 07)

Víkendové ráno přivítalo jihomoravskou metropoli... (FR 14. 9. 07)

3.1.2.2 Synestézie

U tohoto typu metafory se zaměňují, mísí počítky jednotlivých smyslů. Rozlišujeme pět smyslů – zrak, sluch, čich, chuť a hmat, lze tedy vytvořit dvacet různých kombinací čili dvacet typů synestézie.

Běžně používáme výrazy *sladká vůně*, *ostrá chuť* atp. V umělecké literatuře se objevují jedinečná spojení, např. *hudba světla* (K. Toman), *stín zvuku* (V. Vančura), zde dochází k promítnutí sluchových a zrakových počítků. V ukázce *hořící vůně* (J. Hora) jde o promítnutí zrakových a čichových počítků. (Pavelka, 1982, s. 68)

Synestézie je ve sledovaných člancích zastoupena těmito příklady:

Vůně francouzských bodů přilákala i pražského superkrysaříka Davida Bakeše...
(SN 27. 3. 07)

...po nemastné jízdě... (SN 24. 9. 07)

...lahodné Fs Boro BS 270 out... (akrobatický prvek), (FR 26. 11. 06)

3.1.3 Metonymie

Aristoteles zahrnoval metonymii pod pojem metafora, neboť metaforu chápal do jisté míry jako synonymum pro tropus.

V dalších stoletích se objevovaly rozpory a nejasnosti v názorech jednotlivých badatelů na metaforu a metonymii. O překonání těchto neshod se pokusil Roman Jakobson. Vycházel z poznatku psychologie vad řeči¹ a z tzv. asociačních testů². (Pavelka, 1982, s. 104)

¹ Psychologie vad řeči zjistila, že se vyskytují dva polární typy afázií (dva typy ztráty řeči a schopnosti porozumění mluvenému slovu). U prvního typu nastává „zhoršení metajazykových operací“, je potlačen vztah podobnosti, čili (podle Jakobsona) metaforický způsob budování a vnímání promluvy. Druhý typ poškozují „schopnost zachovávat hierarchii jazykových jednotek“, je potlačen vztah souvislosti, čili metonymický způsob budování a vnímání promluvy.

² Při asociačních testech odpovídají dotazované osoby na otázku: která slova vás napadají, když řekneme slovo „chatrč“? Reagují dvojím způsobem – buď uvádějí slova jako např. „bouda, chajda“, anebo slovní

Podle J. Pavelky (1982, s. 105) neexistují mezi tradičně vymezenou metaforou a metonymií nepropustné hranice. V některých případech můžeme jednotlivá slovní spojení pokládat jak za metaforu, tak za metonymii.

Ke stejnému závěru dospěl i J. Hrabák (1977, s. 151). „Metonymie se zakládá stejně jako metafora na využití konotovaných významů, jenže v tomto případě nejde o vztah podobnosti, nýbrž o vztah souvislosti. Sám princip „přenášení“ významu je však stejný. V některých případech můžeme též obrat pokládat proto stejně za metaforu, jako za metonymii, protože je možné obojí pojetí. Sem patří např. Nezvalova metafora z básně Edison „monstrance barů“. Denotát je jasný, ale konotace jsou dvojího typu, jednak jde o světelné reklamy nad bary, které připomínají vnější podobou (lesk) monstrance, jednak je tu věcná souvislost, daná např. tím, že se kostely otvírají časně zrána, kdy jsou ještě otevřeny bary, že se při mešním obřadu pije víno, atp.“

Stejně jako metafory i metonymie kolísají mezi krajními póly automatizace (lexikalizace, uzuálnosti) a aktualizace (originality, neočekávanosti). Příkladem lexikalizované metafory je obrat *vypil jednu sklenici* (vypil obsah sklenice).

...**bronz** bral lokál Pepa Navrátil... (SN 7. 3. 06)

*Martina Krejčová v úvodu trati spadla, ale po šestiboulí se dokázala dostat přes druhou Horákovou a dojela si pro **stříbro**.* (SN 7. 3. 06)

*V ženském finále si **zlatíčko** pohlídala Lindsey Jacobellis...* (SN Finále... 28. 1. 08)

*V trati se nicméně během tréninku vytvořilo nespočet rozbitých míst, prostě **Saigon**.* (SN 14. 2. 06)

*Aspenská crossová trať [...] začínala **svižně**.* (SN X Games... 28. 1. 08)

***Hnědé** vítězství...* (vítězství týmu Hnědá pěchota), (SN 20. 3. 06)

*V **ženách** překvapila Martina Krejčová...* (SN 30. 3. 06)

3.1.3.1 Synekdocha

Synekdocha bývá někdy stavěna do stejné roviny jako metafora a metonymie. Synekdocha je založena na konfrontaci celku a jeho částí. Jde o kvantitativní vztah mezi denotátem a pojmenováním. Rozlišuje se několik typů synekdochy:

celky typu „vyhořela, je chudobný malý dům“. První typ odpovědí Jakobson ztotožňuje s metaforickým způsobem tvorby promluvy, druhý typ odpovědi s metonymickým způsobem tvorby promluvy.

- **totum pro parte** (celek za část), např. *vítalo nás celé město*
- **pars pro toto** (část za celek), např. *nebyla tam ani noha*
- **singularis pro plurali** (jednotné číslo za množné), např. *člověk se občas mylí*
- **species pro genere** (druh za rod), např. *sytý hladovému nevěří*
- **genus pro specie** (rod za druh), např. *prsten s drahým kamenem*

Typ totum pro parte byl ve sledovaných člancích zastoupen tímto příkladem:

Aspen nás druhý den přivítal slunečným počasím a teplotami kolem -10 stupňů Celsia. (SN X Games... 28. 1. 08)

I pro typ pars pro toto jsme našli příklad:

...z nových **tváří** obsadil Suchel 75. a Koukal 93. příčku. (SN 23. 1. 08)

3.1.3.1.1 Hyperbola

Zvláštním druhem synekdochy je hyperbola (nadsázka), např. *už jsem to stokrát říkal*. Nemusí se však jednat vždy jen o zveličování, hyperbola může mít i opačný směr, např. *nemá ani deka rozumu*.

...vedl (podle slov Hajnoše) asi tak **o kilometr**... (SN 12. 12. 05)

...**třetí kosmickou rychlostí** zamířil do cíle... (SN 16. 1. 06)

Veletrh sportovního vybavení ispo winter je každoročně místem, kde se schází **celý svět**... (FR 5. 2. 08)

Holčičí snowboarding jde **milovými kroky** vpřed... (FR 28. 12. 07)

Travis a Scotty si nechali vybudovat celkem poctivý step-up kicker, který je vynášel do **kosmických výšek**... (FR 7. 8. 07)

3.1.3.1.2 Litotes

Litotes neboli zjemnění je opakem hyperboly, význam sdělení se zeslabuje. Často se využívá dvou záporů:

Sněhové podmínky nejsou nejlepší... (FR 1. 11. 07)

3.1.3.2 Ironie

Pokud vyjádříme záporný vztah vyslovením pravého opaku toho, co máme na mysli, jedná se o ironii (úsměšek). Záporně hodnocený jev se zesměšňuje rozporem mezi slovním výrazem a jeho významem. V mluveném jazyce je ironie doprovázena zvláštním uštěpačným tónem.

...voskový mág Vašík Havlík [...] vůbec mu to nejelo. (mazal snowboard různými druhy vosků, neustále experimentoval, bohužel neúspěšně), (SN 14. 3. 06)

...předvedla to, co umí snad jen ona – během jedné táhlé klopénky dokázala vytěžit z 1. místa 3. (SN 23. 3. 06)

3.1.3.3 Perifráze

Perifráze vzniká tak, že neoznačíme předmět, bytost nebo jev přímo, ale vyjmenujeme jeho znaky. Místo celku pojmenujeme vlastnost nebo dílčí aspekt. Očekávané pojmenování je nahrazeno pojmenováním víceslovným.

Perifráze přispívá k variabilitě jazykového vyjadřování, může sloužit také ke konkretizaci vyjadřování a často mívá eufemistickou funkci. Některé perifráze lze hodnotit jako neologismy.

V běžném životě volíme opisy tehdy, když nedovedeme věc přesně, jednoznačně pojmenovat.

Na zkoumaných webových stránkách jsme našli tyto příklady:

- ...*touto dobou žije přípravami na jednu z největších sportovních událostí Ameriky.* (X Games v Aspen), (SN X Games... 28. 1. 08)
- ...*přijelo 23 nadějí budoucnosti...* (dětí), (SN 8. 2. 06)
- Mezi závodníky se objevili i dva lidé bez slipů...* (ženy), (SN 30.1. 06)
- ...*vyrazili vzhůru do dějiště tohoto svátku extrémních sportů.* (X Games), (SN X Games... 28. 1. 08)
- Akce ve snowboardcrossovém svatostánku...* (snowboardcrossové středisko v Dolní Moravě), (SN 14. 3. 06)
- ...*oblíbeného rejdiště [...] obyvatel země nakloněné konzumaci lehkých drog...* (Nizozemí), (SN 30. 3. 06)
- Původně jsme plánovali dorazit do bavorské metropole už dopoledne...* (Mnichov), (FR 5. 2. 08)
- ...*jihomoravskou metropoli...* (Brno), (FR 14. 9. 07)

3.1.3.4 Antonomázie

Podle J. Hrabáka (1977, s. 155) je antonomázie „opis jména známé osoby jménem otce (Pelleovec = Achilles), národa (místo Kristus = Galilejský), povolání (místo Homér = básník) nebo jeho vlastnosti (silák = Herkules)“.

H. Srpová (1998, s. 123) chápe obsah pojmu antonomázie širěji. „Vytvoříme-li průnik běžně užívaných definic, pak opět dojdeme k závěru, že (jako u perifráze) jde o opis metonymické povahy, jenž také zdůrazňuje to, co je pro denotát typické. Shody mezi definováním antonomázie a perifráze pokračují ve vytčení substantivního charakteru, v tom, že má svůj lexikální význam a je náhradou jména jisté osoby, místa, substance.“

Jako antonomazii můžeme tedy hodnotit přejmenování nebo přezdívky.

Ve sledovaných článcích jsme našli mnoho příkladů antonomázie:

- Slovenský chasník...* (SN 16. 1. 06)
- ...*trénink zakončil společnou jízdou ve dvojici s polským střelcem Mateuszem Ligockim.* (SN 28.1. 08)
- ... *“Mistr Aerodynamika“*... (SN Finále... 28. 1. 08)
- ...*americký sen – Shaun Palmer.* (SN 12. 12. 05)

...*samotný diktátor a vycházející sbx císař David Bakeš.* (SN 16. 1. 06)

Polský raketometčik Mateusz Ligocki... (SN 12. 12. 05)

...*lišák podlý, zrzavý Nate Holland...* (SN Finále... 28. 1. 08)

...*druhý muž českého crossu David Bakeš...* (SN 15. 1. 08)

...*s americkou sportovní legendou [...] Shaunem Palmerem...* (SN 19. 12. 07)

Pýcha českého týmu je na titulní fotografii. (SN 1. 3. 07)

V loňské sérii EP celkově třetí muž se kvalifikoval do finálových rozjžděk... (David Bakeš), (SN 23. 1. 08)

...*dařilo se i dalšímu poustevníkovi Kamilu Mahovskému.* (SN 14. 2. 06)

...*za Polským bohem Ligockým...* (SN 30. 3. 06)

Alchymista Vensán...(dokázal vhodně kombinovat různé typy vosků), (SN 14. 3. 06)

...*norský Viking Andreas Wiig...* (FR Nokia... 11. 12. 07)

...*proti finské vrtuli...*(Risto Mattila), (FR Nokia... 11. 12. 07)

...*frýdecko-místecký pankáč Martin Švidernoch...* (FR 30. 11. 06)

Celý první týden jezdím volně po sjezdovce, v brankách se slovenskou star Radoslavem, skáču v parku s polskou star Mateuszem a začínám se cítit lépe a lépe. (FR 21. 10. 07)

3.1.4 Epiteton

Někteří autoři hodnotí epiteton jako samostatný tropus, jiní jako podtyp metafory, nebo metonymie. Epiteton se liší od přívlastku kvalifikujícího, sloužícího pouze k odlišení substantiv. Epiteton nejen zpřesňuje, doplňuje, případně konkretizuje význam substantiva, ale také plní funkci modální, estetickou a emocionální. Může být vyjádřeno stejnými formami jako přívlastek kvalifikující, tedy ne pouze adjektivem. Pro tento tropus totiž není podstatná forma, ale význam.

J. Hrabák (1977, s. 156–157) píše o epitetu metaforickém a metonymickém:

- **Metaforická epiteta** zužují pojem a tím jej individualizují:

...*prkna krotící snowboardcrossaři...* (SN X Games... 28. 1. 08)

...*přejeme vám spoustu dechberoucích zážitků...* (SN 14. 1. 08)

...*vyrazili do gladiátorských bojů.* (SN 7. 2. 06)

...poslal **ostřílené** borce rovnou proti sobě... (SN 7. 2. 06)

...**létaající** akrobati... (FR Nokia... 11. 12. 07)

...diváci odměnili **hromovým** aplausem... (FR 5. 2. 08)

Video nyní ještě doplňujeme o minireport od Záji, **okořeněný** o pár fotek Břeťi Fialy... (FR 10. 9. 07)

- **Metonymická epiteta** „vyznačují typický druhový znak daného komplexu představ, např. „hučící ulice“. Tím jaksi vtlačují význam základního slova do jeho vlastní kategorie, takže se dostává do popředí druhový znak nad znakem individuálním“. (Hrabák, 1977, s. 156–157)

Nevděčné brambory si odnesla Klára Koukalová. (SN 14. 2. 06)

...s několika **technickými** vlnami... (vlny z technického sněhu), (SN X Games... 28. 1. 08)

...v ještě **rychlejší** trati... (SN X Games... 28. 1. 08)

...opět zajel dva **nejrychlejší** časy... (SN 16. 1. 06)

...předvedl 4 absolutně **nejrychlejší** jízdy. (SN 16. 1. 06)

Cílová fotografie nebyla k dispozici... (SN 24. 1. 06)

...„**bodovací** závod“... (SN 7. 2. 06)

...pod vlivem **palcové** narkózy... (umrtvení palce po úrazu), (SN 7. 2. 06)

...Davida odsunul na **smutné** 33. místo... (SN 23. 3. 07)

...**žvýkačkový** závod na Kramolíně... (diváci dostávali žvýkačky v rámci reklamní akce společnosti Winterfresh), (SN 7. 3. 06)

...sem tam pár **Simpsonových** mráčeků zde něco nafotily... (FR 21. 8. 07)

3.1.5 Symboly

Při symbolu stejně jako při metafoře a metonymii uvádějí do pohybu konotované významy. Narozdíl od metafory a metonymie dochází však k rozdvojení denotátu (denotát je minimálně dvojitý). Symbol zastupuje jako znak obecný pojem.

Publicistický symbol musí být automatizovaný, jinak bychom takové vyjádření museli hodnotit jako metaforu nebo metonymii:

Už tuto sobotu se ve "městě piva a čtverce" odehraje největší mětská jibbingová akce... (v článku se mluví o Plzni, autor textu se zřejmě zmýlil, symbolem Plzně je pivo, ale čtverec (i pivo) je symbolem Českých Budějovic), (FR 14. 11. 07)
...pochází z placaté země plné tulipánů... (z Nizozemí), (FR 28. 12. 07)

3.1.6 Frazémy

Frazém je „ustálená kombinace alespoň dvou slovních forem“. Termínu frazém je pojmově blízký termín idiom. Frazém akcentuje formální stránku jednotky IF (idiomatiky a frazeologie), idiom stránku významovou. (PMČ, 1995, s. 71)

F. Čermák (1982, s. 17) rozumí jednotkou IF (idiomatiky a frazeologie) „ustálené a reprodukovatelné spojení slov, popř. jiných jednotek, jehož význam je zpravidla (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek a které je svou povahou víceméně jedinečné v tom smyslu, že některá z jeho složek (popř. žádná) stejným způsobem v jiném spojení nefunguje, popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném“.

PMČ (1995, s. 71–72) uvádí, že k charakteristickým, i když ne zcela nutným rysům frazému patří metaforičnost a expresivnost (*udělat díru do světa, být v balíku...*), objevují se v nich archaismy (*kout pikle, nemá kouska rozumu...*) a prvky monokolokabilní (*jít na kutě, honit bycha...*).

Rozlišují se frazémy:

- **Nevětné** – zapojují se do vět až v konkrétních kontextech a jsou v nich gramaticky formovány (*lev salónů, růžové brýle...*). K nevětným frazémům se přiřazují i ustálená přirovnání. (Těm se však věnujeme už v kapitole 3.1.1 Přirovnání.)
- **Větné** – mají podobu hotové věty. Tradičně se člení na:
 - **pořekadla** – výroky, které se vážou k určité situaci nebo charakterizují osoby; mívají veršovanou podobu (*My o voze, on o koze.*);
 - **pranostiky** – odráží se v nich zkušenosti s přírodními jevy (*Medardova kápě čtyřicet dní kape.*);
 - **příslloví** – krátké prűpovědi s mravním ponaučením (*S poctivostí nejdál dojdeš.*);

- **okřídlená slova** – myšlenky významných osobností, jsou spjaty s určitými konkrétními situacemi (*Veni, vidi, vici.* – výrok přičtený Caesarovi, *Nikdo není prorokem ve své vlasti.* – evangelium sv. Lukáše). (PMČ, 1995, s. 71–72)

Uvádíme příklady původních i modifikovaných frazémů ze sledovaných webových stránek:

...*aniž stihli nabrat dech*... (SN X Games... 28. 1. 08)

Na začátku finále to pěkně jelo Sethu Wescottovi, ale v jeho stínu kul pikle... (SN Finále... 28. 1. 08)

“*Víc štěstí než umu*”... (SN 29. 3. 07)

Hlavní kámen úrazu tratě... (SN 26. 9. 07)

...*předává teorii ideálního projetí překážek, kterou má v malíčku*. (SN 26. 9. 07)

Davidovi se podařil husarský kousek... (SN 20. 3. 07)

Zlaté české ručičky, smrt americkým obchodníkům... (SN 6. 7. 07)

Klára Koukalová, Zuzana Tomčíková a Jakub Flejšar všem natrhli nebo chcete-li ukázali.. záda. (SN 16. 1. 06)

Svůj den měl ovšem známý pražský sochař Jakub Flejšar... (SN 16. 1. 06)

Klobouk dolů! (SN 8. 2. 06)

Druhý den se k trati začali se staženými půlkama plížit závodníci... (SN 30. 1. 06)

Veliká rychlost [...] se stala při tréninkových jízdách osudnou Kláře Koukalové... (SN 15.1. 08)

...*zamáčkli jsme slzu*... (SN Hodně... 31. 12. 07)

...*nechává si ujít životní šanci*... (SN 30. 3. 06)

...*oddálili tím ponorkový syndrom*... (SN 14. 2. 06)

...*před finálovým skokem už dýchal Jurajovi na záda*. (SN 16. 1. 06)

...*možnost volby startovací pozice hrála velkou roli*... (SN 24. 1. 06)

David si tak alespoň částečně spravil chut'... (SN 23. 1. 08)

...*skákal s velkým přehledem*. (SN X Games... 28. 1. 08)

...*zkrátka nepřišly ani odvážné ženy*. (SN 20. 3. 06)

...*si početná československá výprava brousila zuby*... (SN 23. 3. 06)

...*si nenechala ujít*... (SN 30. 3. 06)

...**je** zatím trošičku **na vážkách**... (FR O2 4x4...31. 1. 08)

...**se** organizátorům **podaří vychytat i organizační mouchy**... (FR O2 4x4... 31. 1. 08)

...**bavili s Romanem Kuřilem o tom, jak se roztrhl pytel s podzimními jibbovacími akcemi**... (FR 26. 11. 06)

Jako třešnička na dortu nám ještě zatančily místní slečny... (FR 30. 11. 06)

...organizátoři **se se set-upem [...] nepárali** a udělali ho kompletně totožný jako minule. (FR 5. 2. 08)

...**korunu všemu nasadil Gniazdo**... (FR 13. 12. 07)

...**překážkové set-upy českých podzimních akcí typu HF City Jib v Plzni či FNS Jib Showdown v Liberci by ten mnichovský strčily lehce do kapsy**. (FR 5. 2. 08)

...**nasadil hnedka z úvodu vysokou laťku**. (FR 5. 2. 08)

Loňský vítěz **Dan Brisse si vzal** nejvíce ze všech **k srdci** formát závodu a celou dobu se snažil odjet velmi náročný trik na railu... (FR 5. 2. 08)

Poté už nezbyvalo nic jiného než **jít na kutě**... (FR 28. 12. 07)

Zima v plném proudu. (FR 7. 8. 07)

Romantické vyhlášení při západu slunce určitě **vehnalo slzu do oka** nejedné přihlížející matce co očekávala svého synka na postu nejvyšším... (FR 10. 9. 07)

Naštěstí nám ale počasí přálo... (FR 10. 9. 07)

Naštěstí se to na nejmenovaných osobách nepodepsalo... (FR 14. 9. 07)

Našli jsme i modifikovaná okřídlená slova z Bible:

...**lišák v hávu beránčím**... (SN 14. 3. 06)

Objevila se i slova citátová:

De Luxe. (SN 14. 3. 06)

4. Slovní zásoba

„Lidský jazyk je komplexní soubor specifických znaků, funkcí a rysů.“ (Dokulil, 1985, s. 13) Jako hlavní dorozumívací prostředek členů určitého jazykového společenství slouží především k vzájemnému předávání informací.

Důležitou složkou jazyka je slovní zásoba, tj. „soubor lexikálních jednotek užívaných a přetvářených jistým diferencovaným společenským celkem (národem nebo jeho částí) a charakterizujících jej“. (Dokulil, 1985, s. 13)

Lexikální rovinou se zabývá lexikologie a lexikografie, ale i další lingvistické disciplíny (např. etymologie, onomastika...). **Lexikologie** zkoumá různé typy lexikálních jednotek (slova, slovní spojení, frazémy) a vykládá teorii slovní zásoby, její uspořádání, kvantitativní vztahy, původ slov, poměr mezi slovy základními a odvozenými, způsoby obohacování slovní zásoby, vliv cizích slov na slovní zásobu mateřského jazyka. **Lexikografie** spojuje teorii a praxi a zabývá se sestavováním jedno nebo vícejazyčných slovníků. (Černý, 1998, s. 147)

Za základní jazykovou jednotku lexikální roviny považujeme slovo. Doposud se však nepodařilo vytvořit jednoznačnou a výstižnou definici pojmu slovo. Příčina spočívá ve značné formální, významové a funkční odlišnosti slov. Příruční mluvnice češtiny definuje slovo jako „ustálenou jednotku jazyka, která je tvořena řadou fonémů ve větě přemístitelnou (výjimečně fonémem jediným) a nese lexikální a/nebo gramatický (případně též pragmatický) význam“. (PMČ, 1995, s. 65–67)

Slovní zásoba českého jazyka není homogenní. Rozlišujeme standardní (spisovný) jazyk a substandardní nebo nestandardní („pokleslý“, „nižší“, anebo v širším smyslu „vše mimo standard“). V praxi však je vše složitější. Mezi jednotlivými útvary a poloutvary národního jazyka neexistují ostré, nepropustné hranice, ale více nebo méně plynulé přechody. (Daneš, 1997, s. 13–14)

4.1 Termíny

Termíny jsou charakteristické pro odborný styl, ale objevují se i v jiných stylech. Měly by splňovat určité požadavky:

- **Jednoznačnost** – souvisí s požadavkem určitosti vyjadřování. Absolutně jednoznačných termínů není mnoho, spíše se uplatňuje jednoznačnost relativní, to znamená, že je odborný název jednoznačný pouze v rámci určité terminologie. V jiném odborném názvosloví může mít odlišný význam.
- **Přesnost** – jedna skutečnost by měla být pojmenována pouze jedním termínem. Této zásadě odporuje terminologická synonymita. K ní dochází, pokud se odborné názvy vytvářejí současně na několika různých místech. Paralelní užívání pojmenování domácího i cizího se v terminologii toleruje.
- **Ustálenost** – neznamena to, že by byl termín zcela neměnný. Zásahy do terminologie mohou souviset se změnou poznání jevů nebo s nevyhovující formou termínů. Změny odborných názvů se provádějí uvážlivě a nebývají radikální.
- **Nosnost** – u termínu se zdůrazňuje operativnost. Odborný název by měl poskytovat možnost tvořit další slova. Tomuto požadavku vyhovují spíše termíny jednoslovné než víceslovné.
- **Neexpresivnost** – termín by měl být nociónální. Jakékoli citové příznaky jsou považovány za nežádoucí.

„Termín je lexikální jednotka sloužící odbornému vyjadřování s přesným, zpravidla pojmovým významem, ve svém oboru jednoznačná, ustálená a normalizovaná bez vedlejších příznaků citových.“ (Hauser, 1980, s. 35)

Rozdíly v četnosti termínů v textech na webových stránkách freeride.cz a snowboardcross.cz jsou značné. Souvisí to s odlišným zaměřením webových stránek. Freeride.cz se orientuje na freestylové disciplíny (jízda na U-rampě a skoky), proto téměř v každém článku najdeme několik názvů akrobatických prvků a překážek. Druhá webová stránka je věnována snowboardcrossu, závodům v jízdě ze svahu, bez obtížných akrobatických prvků. Odborné názvy se proto objevují jen zřídka.

Pro přehlednost uvádíme nejprve odborné názvy překážek, dále prvky prováděné přímo na svahu a do třetí části jsme zařadili prvky prováděné na překážce.

4.1.1 Překážky

Street rail – úzká překážka, vypadá jako zábradlí nebo se jedná přímo o pouliční zábradlí.

street – angl. ulice, pouliční

rail – angl. zábradlí

viz PŘÍLOHA 1

A-rail – úzká překážka, vypadá jako zábradlí ve tvaru písmene A.

viz PŘÍLOHA 2

C-rail – překážka ve tvaru písmene C

viz PŘÍLOHA 3

S-rail – překážka ve tvaru písmene S

viz PŘÍLOHA 4

Double kink rail – úzká překážka, vypadá jako zábradlí a je dvakrát zalomená.

double – angl. dvojitý, dvojité

viz PŘÍLOHA 5

Kink box – lomená překážka

kink – angl. smyčka, uzel

viz PŘÍLOHA 6

Rainbow box – překážka ve tvaru půlkruhu (duhy)

rainbow – angl. duha

box – angl. bedna

viz PŘÍLOHA 7

Picnic table – překážka vypadá jako stůl.

picnic – angl. piknik

table – angl. stůl

Half pipe neboli **U-rampa** – typ dráhy nebo rampy s průřezem ve tvaru písmene U
half – angl. polovina
pipe – angl. trubka

Quarter pipe – typ rampy, připomíná čtvrtinu průřezu trubky.
quarter – angl. čtvrtina

Step-up kicker – typ rampy, umožňující snowboardistovi vyskočit velmi vysoko, místo pro dopad je umístěno výš než rampa pro odraz.
step-up – angl. krok nahoru, schod nahoru, urychlit
kicker – z angl. kick – kopnout, vykopnout
viz PŘÍLOHA 8

Corner – rohová překážka, jezdec vyskočí a otočí se o devadesát stupňů vzhledem k původní dráze letu, rampa pro odraz svírá s rampou pro dopad devadesát stupňů.
corner – angl. roh
viz PŘÍLOHA 9

Butter box – kvádr ze sněhu, tvarem připomíná kostku másla.
butter – angl. máslo

Table – část překážky, rovná plocha mezi rampou pro odraz a rampou pro dopad, jezdec ji přeskakuje.

Autoři článků na webových stránkách freeride.cz a snowboardcross.cz kombinují při popisu trati termíny se slovy slangovými:

Na začátku máte na výběr z 9 m dlouhé rainbow a lámačky bedýnkového provedení (3m zlom 4m). Pokud tedy máte po odjezdu dost rychlosti, můžete se proletět na skoku s příjemným dopadem a tablem 6 m. Po něm následuje rovná 6 m dlouhá bedna a na závěr 6 m dlouhý street rail. (FR 23. 1. 08)

4.1.2 Prvky prováděné přímo na svahu

Vitelli turn – nepříliš náročný oblouk, při němž je prkno postaveno na hranu a závodník je rukou, částečně i tělem v kontaktu se sněhem.

Vitelli – podle francouzského snowboardisty jménem Serge Vitelli, který jako první zařadil tento prvek do své jízdy v roce 1989.

turn – angl. obrat, otočka

viz PŘÍLOHA 10

Ollie – výskok na sjezdovce, můstku či rampě, základní prvek snowboardingu a skateboardingu. Název vznikl podle Alana Gelfanda, přezdíváného „Ollie“, poprvé tento skok předvedl na skateboardu.

Switchstance Ollie – výskok při jízdě pozadu

switch – angl. výměna

stance – angl. postoj

Ve sledovaných textech se často místo *switchstance* objevovala zkratka *sw*.

Switchstance Ollie frontside 180 – výskok s obratem o 180 stupňů, do výskoku se najíždí pozadu, dopadá se do postavení čelem ke svahu.

Frontside Ollie to fakie – výskok spojený s obratem o 180 stupňů, před výskokem jede snowboardista po frontsidové hraně, po dopadu jede zády ke svahu, po backsidové hraně a zadní částí snowboardu napřed;

frontside – angl. přední strana, jízda po frontsidové hraně – obličejem ke svahu, frontsidová hrana snowboardu je tedy ta, kde jsou špičky prstů.

V textech se místo *frontside* používá zkratka *fs* nebo *fr*.

to – angl. k, na

fakie – označuje jízdu zadní částí snowboardu napřed; zřejmě z angl. fake – nepravý, falešný

Backside Ollie to fakie – výskok spojený s obratem o 180 stupňů, před výskokem jede snowboardista po backsidové hraně, po dopadu jede čelem ke svahu, po frontsidové hraně a zadní stranou snowboardu napřed;

backside – angl. zadní strana, jízda zády ke svahu, backsidová hrana snowboardu je ta, kde jsou paty.

V textech se místo *backside* používá zkratka *bs*.

4.1.3 Prvky prováděné na překážce

V textech se často objevují názvy skoků složené z označení hrany, po níž se do skoku najíždí (tj. *frontside* nebo *backside*), a čísla určujícího o kolik stupňů se jezdec otočí, např. *frontside 540*, *backside 360* apod.

Boardslide – jezdec klouže snowboardem po překážce, překážku (většinou rail) má mezi vázáním, existují dva druhy boardslide:

backside boardslide – jezdec naskakuje na překážku z backsidové hrany, při výskoku se otočí o 90 stupňů a klouže po překážce zády ke svahu, čelem ve směru jízdy;

frontside boardslide – jezdec naskakuje na překážku z frontsidové hrany, při výskoku se otočí o 90 stupňů a klouže po překážce čelem ke svahu, zády ve směru jízdy.

board – angl. prkno, deska

slide – angl. klouzat, skluzavka

viz PŘÍLOHA 11

Lipslide – prvek velmi podobný boardslidu, lipslide se od boardslide liší pouze způsobem náskoku na překážku.

lip – angl. ret

50-50 neboli **grind** – jezdec klouže po překážce celou plochou snowboardu, jezdec je otočený bokem ke svahu.

grind – angl. brousit, drhnout

viz PŘÍLOHA 12

Air – prvky prováděné ve vzduchu

air – angl. vzduch

Indy air – skok, při němž se uchopí rukou prkno za frontsidovou hranu mezi vázáním.

Indy – podle názvu společnosti Independent Truck Company. Tato společnost sponzorovala skateboardistu, který prvek vymyslel.

viz PŘÍLOHA 13

Mute air – skok podobný Indy Air, ve fázi letu se rovněž uchopí přední hrana snowboardu, ale narozdíl od Indy Air blíž k přední noze.

mute – angl. němý, nemluvný

Prvek vymyslel Chris Weddle, byl od narození hluchý a měl potíže s mluvením.

Stale fish – při skoku se rukou uchopí prkno za backsidovou hranu mezi vázáním.

stale – angl. starý, zkažený

fish – angl. ryba

Prvek vytvořil skateboardista Tony Hawk na soustředění ve Švédsku. Toho dne večer dostal k jídlu rybu. Příliš mu nechutnala, a tak si postěžoval: „Stale fish!“ Jeho kamarád poznámku nepochopil a domníval se, že tak Tony Hawk pojmenoval svůj nový prvek. Název se nakonec ujal a stále se používá.

Tail Grab – při skoku se rukou uchopí prkno za patku (zadní část snowboardu).

tail – angl. konec, zadní část

grab – angl. uchopit, uchopení

viz PŘÍLOHA 14

Double grab – při skoku se prkno uchopí dvakrát za sebou, napřed jednou potom druhou rukou.

double – angl. dvojitý, dvojité

Back flip – salto pozadu

back – angl. zpět, dozadu, zpětný

flip – angl. přemet

Shift – prvek, při němž jezdec po odrazu vytočí své nohy tak, aby snowboard svíral s dráhou letu přibližně devadesátistupňový úhel. Jezdec sám nerotuje, před dopadem vrací nohy do původního polohy.

shift – posun, posunout

Wall ride – jezdec využívá odstředivou sílu k tomu, aby vyjel nahoru po devadesátistupňové vertikální zdi.

wall – angl. zeď

ride – angl. jet, jezdit

viz PŘÍLOHA 15

4.2 Slang

Slang je jedním z nespisovných, nestrukturních poloúvarů národního jazyka. Slovo slang se objevilo poprvé asi v polovině 18. století v Anglii, tehdy označovalo vulgární jazyk. Pochází z anglického s'language (něčí jazyk, např. soldiers' language – mluva vojáků). Existují však i další možnosti výkladů: podle sovětského lingvisty M. M. Makovského najdeme původ slova slang v cigánštině nebo v severoanglických dialektech, E. Partridge pokládá slang za slovo norského původu.

Nelze uvést přesnou a jednoznačnou definici slangu. V zahraniční i domácí literatuře spatřujeme značnou rozdílnost v chápání obsahu a rozsahu tohoto jazykovědného pojmu. Vedle termínu slang se používají ještě další termíny (sociální nářečí, společenská nářečí, speciální nářečí, vrstvová nářečí, společenská mluva, pracovní mluva...). J. Hubáček (1981, s. 18) definuje slang jako „svébytnou součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nejčastěji polooficiálním a neoficiálním) dorozumívacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či zájmové sféře“.

J. Hubáček tedy chápe slang v širokém smyslu. Vnitřní klasifikaci slangu (tedy dělení výrazů na zájmové a profesní) naznačuje, ale nezdůrazňuje, protože doposud nebyla dostatečně formulována jednoznačná a praktická kritéria tohoto třídění. Mezi

zájmovou a pracovní činností neexistují přesné hranice. Činnost, která je pro jedny prací může být pro druhé zájmem a naopak. V zájmové oblasti se často objevují kromě slov expresivních i slova nociónální a stejně tak je tomu i v pracovním prostředí.

Někteří autoři chápou slang v užším smyslu (pouze výrazy zájmových skupin) a považují za nutné přesně rozlišit profesionální a slangová slova (např. Bohuslav Havránek).

J. Suk (1993, s. 8) charakterizuje slang jako „mluvu skupinovou, mající zvláštní lexikální rejstřík, označující především předměty, osoby, jevy atd. pro život mimo skupinu netypické, sloužící pro komunikaci uvnitř skupiny a často i k vydělení dané skupiny od ostatní společnosti, tedy mající funkci integrující. Kromě zvláštní slovní zásoby lze i zřídka hovořit o zvláštních gramatických a tvaroslovných jevech“.

Pro vymezení slangu považuje J. Suk (1993, s. 8) za potřebné vytvořit nový souhrnný termín pro neslangovou mluvu. Označuje ji jako „mluvenou češtinu“ nebo „všeobecnou lidovou češtinu“. To je pozadí, na němž se slang manifestuje.

Slangové názvy označují nové skutečnosti i jevy, pro něž už pojmenování existuje. Mohou vznikat metaforizací, metonymizací (převzetím obecných slov, jimž je dán nový význam), odvozováním (přetvořením slov obecné slovní zásoby různými příponami), překrucováním (fonetickým přiblížením k jiným slovům), nové výrazy se tak stávají zajímavějšími, dále se tvoří krácením, občas i skládáním. Přejímají se a přetvářejí také cizí slova, někdy vznikají i čisté neologismy. (Suk, 1993, s. 8–9)

Slang můžeme posuzovat ze dvou hledisek:

- **jazykového**
- **mimojazykového**

Příznačné **aspekty jazykové** jsou: nespisovnost, komunikativní funkčnost a využívání produktivních pojmenovávacích postupů při tvoření slangových výrazů, vhodnost pro mluvené jazykové projevy, systémovost, tendence k pojmové diferenciaci, stav odborné terminologie a vyjadřování expresivity.

K základním jazykovým znakům slangových výrazů patří **nespisovnost**. Slangové názvy se užívají jako synonyma k pojmenováním spisovným. Za vyloženě nespisovné se považují pojmenování expresivní, někdy i vulgarismy. Některé slangové výrazy stojí ale na hranici spisovnosti, např. *protivlak* – vlak jedoucí opačným směrem.

Dalším důležitým aspektem tvoření slangových výrazů je jejich **kommunikativní funkčnost**. Slangové výrazy bývají výstižné, stručné, jednoznačné. Často se uplatňuje

univerbizace, a to nejen primárně při tvoření slov (derivací, kompozicích a jinými způsoby), ale i sekundárně při onomaziologických postupech transpozičních, kdy se spisovné sousloví nahradí jednoslovným slangovým výrazem. Jde vždy o názvy popisné, motivované.

Slangová pojmenování jako sémanticko-lexikální jednotky **tvoří systém**. Lze mezi nimi pozorovat vzájemnou souvislost, a to v rovině obecně slangové i uvnitř jednotlivých slangů. Systémovost ale není tak zřetelná jako ve strukturních útvarech národního jazyka.

Ve slanzích se uplatňuje i **tendence k pojmové diferenciaci**. Sportovci například vytvořili slangové výrazy *polař* (hráč dobře hrající v poli), *smečář* (hráč dávající smeče) místo širokého pojmu sportovec hrající volejbal.

Dalším jazykovým aspektem slangu je **stav odborné terminologie**.

Například ve starších, tradičních profesních a zájmových oblastech (v prostředí techniky, řemesel, hornictví, hutnictví, vojenství aj.) se dlouhou dobu používala cizí terminologie. České termíny se dotvářely až od dvacátých let dvacátého století (po ustanovení československé samostatnosti). Odtud pramení množství slangových výrazů cizího, především německého původu. V současnosti je většina z nich již zastaralá, např. *feldkurát*, *lajtnant*, *maršbatalión*. Původní slangové výrazy byly citově neutrální. Příznak expresivity se objevoval až u slangových názvů tvořených na základě české terminologie.

Podle **stáří** můžeme slangové výrazy diferencovat takto:

- **archaismy**, tj. názvy zastaralé, označující skutečnost, kde pojmenovávací potřeba již zanikla
- **názvy zastarávající**
- **časově bezpříznakové**, tj. názvy běžně užívané
- **neologismy**, tj. názvy pocíťované jako nové

Dále můžeme slangová pojmenování hodnotit podle **míry expresivity**. Stejně jako ve slovní zásobě strukturních útvarů národního jazyka se i ve slangové vrstvě vydělují výrazy nociónální, neexpresivní, sloužící pouze pro věcné pojmenování. Proti nim stojí názvy expresivní. Příznak expresivity může mít různou intenzitu. Těmito pojmenováními se většinou vyjadřuje důvěrný citový vztah (kladný i záporný), někdy i jazykový humor.

Příznačné **aspekty mimojazykové** jsou: **stupeň uzavřenosti** (výjimečnosti) určitého prostředí, jeho **stáří**, **tradice**, **rychlost rozvoje**, **věkové a sociální složení** příslušníků určitého prostředí a **faktory psychické**. Aspekty mimojazykové mohou mít v jednotlivých slanzích různou intenzitu.

Pokud slangové výrazy přesahují své původní prostředí, mluvíme o **interslangu**. (Hubáček, 1988, s. 6–13, Hubáček, 1981, s. 19–26)

Z hlediska formy bývají slangové výrazy většinou jednoslovné, jen občas víceslovné (sdružená pojmenování, frazeologismy).

Nejčastěji se slangová pojmenování realizují jako podstatná jména, v omezeném počtu jako slovesa, výjimečně jako přídavná jména a příslovce.

V posledních desetiletích zájem o slang stoupá. Důvodem je (kromě jiného) pronikání slangových výrazů do veřejného, zejména publicistického vyjadřování.

V této kapitole se věnujeme slangovým výrazům zachyceným v žurnalistických článcích na webových stránkách freeride.cz a snowboardcross.cz. Jedná se především o slang sportovní, konkrétně o slang snowboardistů, ale také o slang současné mládeže, případně o interslang. Jelikož nejsou přesně vymezené hranice mezi jednotlivými slangy, slangovou příslušnost u výrazů neuvádíme.

4.2.1 Podstatná jména

bedna – říká se tak těm překážkám, jejichž odborný název obsahuje slovo box

*Navíc se jelo pouze na pravé (větší) **bedně**, protože páteční nálož sněhu nebyla tak vydatná jak se původně zamýšlelo.* (FR 11. 8. 07)

bezmozci – jezdci, kteří příliš riskují svoje zdraví, mnohdy i život

*Asi nejostřejší závod loňského roku Nike ACG Mountain Battle bude mít pokračování! Stane se tak 30.12.2006 a dozajista přiláká řadu **bezmozků**, kteří budou chtít vstoupit do nového roku polívčičkou od sestřičky v nemocnici okresního formátu.* (SN Mountain... 16. 10. 06)

boro – backside boardslide (porov. kap. 4.1 Termíny)

*A první místo nezůstalo pro nikoho jiného než prostějovského gangstera Romana Kuřila, kterému to oproti semi už šlo rozhodně lépe - lahodné Fs **Boro** BS 270 out i ostatní věci v ležérním stylu... (FR 26. 11. 06)*

céčko – překážka ve tvaru písmene C

*Jeho součástí byla lajna dvou miniskoků (cca 5 metrů table) za sebou a několika spíše menších jibbovacích překážek, konkrétně mini rainbow bedna, tři rovné bedny, jedna mini lánaná bedýnka a **céčko**. (FR 7. 11. 07)*

desítka – obrat o 1080 stupňů

*Následovaly **desítky** a Kevin Pearce na poslední pokus ustál i fs 12, díky které postoupil dál. (FR Nokia... 11. 12. 07)*

devítikilo, devítka – obrat o 900 stupňů

*Oba mladšasové rotovali jak o život a **devítikilo** bylo základním trikem, kterým oba začínali. (FR Nokia... 11. 12. 07)*

*Desítku (jako ten trik, ne pivo) si dal také Mason Aguirre a chvílku po něm i Christian Haller, zatímco ostatní pilovali **devítky** na všechny strany. (FR Nokia... 11. 12. 07)*

džapánci – Japonci

*...**džapánci** Kazuhiro Kokubo (růžová „holka“ z videa Paradox) a Domu Narita. (SN 12. 12. 05)*

flek – místo, umístění

*3. **flek** – lokál Pavel Novák (FR 26. 11. 06)*

fróňo – frontside boardslide (porov. kap. 4.1 Termíny)

*David Čonka k tomu přidal 270 **do fróňa** na rovné bedně a Radim Hovad fs 180 do sw grindu na hokejce. (FR 13. 12. 07)*

hokejka – překážka připomínající tvarem písmeno L

*...případně na krajní bednu ve tvaru písmena L, již se přezdívá **hokejka**. (FR 13. 12. 07)*

hlubočák – hluboký sníh

...zajel do **hlubočáku**. (SN 24. 1. 06)

jízda na splašené lopatě – z angl. Shovel Racing (shovel – lopata; racing – závodění); Pravděpodobný původ disciplíny: Údržbáři sjezdovek večer po práci sjížděli ze svahu na lopatách, pomocí nichž upravovali přes den sníh.

V současnosti existují dvě varianty: Production (angl. výrobní) Shovel Racing – závody na klasické lopatě na sníh; Modified (angl. modifikovaný) Shovel Racing – závody na speciálně upravených vozidlech s lyžemi.

*Zde jsou MEGA Moments videa z X Games - doporučuji Crist Brothers a **jízdu na splašené lopatě** (Shovel Racing), no a ten snocross je už moc.* (SN 27. 1. 07)

ksicht – známá tvář, snowboardista, který poctivě trénuje, často se účastní závodů a je ve snowboardingu úspěšný

*Kromě známých **ksichtů** dorazilo několik lokálů a snad i některé nové tváře, které se časem stanou **ksichty**.* (SN 7. 3. 06)

kartáč – umělý povrch nahrazující přírodní sníh

...z té výšky padala až na **kartáče**. (FR 14. 9. 07)

kejtra – kytara, ze slangového slova kejta – tvarová podobnost kytary a kýty, tvar s „r“ vznikl zpětně pod vlivem slova kytara (SNČ)

*Vlevo Cheryl Maas testuje svou novou „**kejtru**“ ...* (FR 28. 12. 07)

kombo – kombinace (např. akrobatických prvků)

*Náš „borec na place“ Zája předvedl také zajímavé a hlavně čisté **kombo** backside 720 - frontside 720, k němu přidal nedotočenou 900 a pak jsme už byli svědky věcí, které bychom raději ani neviděli.* (FR 26. 11. 06)

kvalda – kvalifikace

*Pavel bohužel skončil dvakrát v **kvaldě** a do ani jednoho závodu se nedostal.* (SN 12. 12. 05)

lámačka – lomená překážka

*Pár metrů od ní byla také postavená **lámačka**... (FR 30. 11. 06)*

lokál – jezdec bydlící v okolí konání závodu

*...druhého místa se radoval Vašnosta, bronz bral **lokál** Pepa Navrátil... (SN 7. 3. 06)*

masér – chlapec, muž (obdivné, pozitivní hodnocení)

*Majkl, **masér** největší, je moderní muž! (SN 1. 10. 07)*

národ'ák – národní závod, mistrovství

*...se v pátek v poledne vydala na téměř 1000km štreku do švýcarského Lenku, aby následně ihned přejela do Colere na italský **národ'ák**. (SN Michal... 29. 3. 07)*

omáčka – snowboardisté, kteří se závodů účastní jen zřídka, většinou neobsazují medailové pozice

*Účast **omáčky** (závodníků tvořících zbytek startovního pole a doplňujících „**ksichty**“) byla omezena krátkým časem na prezentaci a konáním konkurenčního závodu na Kozákově. (SN 7. 2. 06)*

o prkno – o délku prkna, těsně (nejednotný význam)

*V semi si zkušeně počínal Venca Chlíbaek s Pavlem Heiníkem, kteří si v cíli **o prkno** pohlídali Martina Huleju, který si s sebou do malého finále odnesl Tomáše Perglera. (SN 14. 2. 06)*

osmička – osm nejlepších, jízda osmi nejúspěšnějších

*Do **osmičky** se dostali všichni výše jmenovaní. (SN 24. 1. 06)*

parkáč – parkoviště

*Na **parkáči** moc lidí nebylo a to platilo i o samotném ledovci, kam jsme se dostali po dobré třičtvrtěhodině cesty lanovkami s třemi přestupy. (FR 4. 7. 07)*

pavouk – schematické znázornění průběhu vyřazovacího závodu

Pavouk dnešního mužského snowboardcrossu je zde! (SN 26. 9. 07)

piknikáč - picnic table (porov. kap. 4.1 Termíny)

Hnedka u horní stanice lanovky [...] byl postaven pro letošní 4x4 pohár už klasický piknikáč, dále jezdci pokračovali na dlouhou rovnou bednu... (FR 23. 3. 07)

počasí – počasí

Bylo jaro, parádní počasí, ale u nás se na horách moc jezdit nedalo. (FR 21. 8. 07)

prašan – prachový sníh

Nikdo by asi před začátkem kempu nevěřil tomu, že si 4.července zajezdí v prašanu. (FR 30. 7. 07)

prkno – snowboard

...už od rána po Mísečkách pobíhaly postavy v modrých bundách, stavěly se modré stany, půjčovaly se modrá prkna... (SN O2 4x4... 31. 1. 08)

rolbař – pracovník, který upravuje rolbou svah

Park je zajištěn sněhovými děly, takže je z čeho tvořit, a místní moldavský rolbař se práce nebojí... (FR 23. 1. 08)

rovňák – rovná, nelomená překážka

Možná si vzpomenete na fotky, na kterých Richard Skandera pokořuje žlutý rovňák z cca 20 schodů. (FR 13. 12. 07)

sekačka – pád

...reportáž doplněnou o galerku čítající celkem 87 fotografií od Roberta Franka, z toho 5 sekaček. (FR 30. 11. 06)

sérka – série

Následovala sérka bs lipslidů - Seb Muller, Roman Dlauhy, Tomáš Tuzar, Martin Matoušek,..atd. (FR 13. 12. 07)

servisák – servisní technik

*Pro reprezentanty navíc zastává i práci **servisáka**. (SN 1. 3. 07)*

semi, semiš – semifinále

*V **semi** si zkušeně počínal Venca Chlábek s Pavlem Heínkem ... (SN 14. 2. 06)*

slajdování – jezdci kloužou snowboardem po překážce, předvádí prvky jako boardslide, lipslide, grind aj. (porov. kap. 4.1 Termíny)

*Celou akci vtipně spekoval Misho Benco, kterej měl někdy z ne příliš čistýho **slajdování** překážek problém pojmenovat trik... (FR 16. 11. 06)*

start'ák – závora startovacího zařízení, nebo startovací zařízení jako celek

*...prošvihl pád **start'áku**... (SN 30. 3. 06)*

*ze **start'áku** vypálil v rychlosti... (SN 29. 3. 07)*

svět'ák – Světový pohár

*Tito borci budou muset oželeť tradiční závody ve slovenských Táloch, se kterými se **svět'ák** kryje. (SN 16. 1. 08)*

šmydlikání, šmidling, šmydlink (různý pravopis) – jibbing (porov. kap. 4.3 Anglicismy);

snowboardisté výraz převzali z Čtvrtníčkovy představení Ivánku, kamaráde, můžeš mluvit (přelom let 2004 a 2005). Petr Čtvrtníček tady reagoval na korupční aféru v Českomoravském fotbalovém svazu. Slovem šmidlikáči zde označil hudebníky.

*Mělo se jednat (překvapivě) o podzimní **šmydlink** pro pozvané jezdce na několika překážkách severáckého snowparku a všem již velmi dobře známé zahradní, stavitelné, červeno-žluto-zelené lámače od Doda. (FR 31. 10. 07)*

Špindl – Špindlerův Mlýn

*Pokud nebude deštivé počasí přetrvávat dlouho, měla by U-rampa ve **Špindlu** vydržet až do dubna, takže držte palce! (FR 21. 1. 08)*

stoosmdesátka – obrat o 180 stupňů

Stoosmdesátka na jednu stranu, stoosmdestáka na druhou stranu...

(FR Snowparkbus... 20. 2. 08)

ubytko - ubytování

Ubytko se dá stejně jako všude v alpách sehnat od cca 18 eur za noc a osobu...

(FR 7. 11. 07)

václaváky – dlouhé, široké sjezdovky

Především jde o dlouhé a široké sjezdovky, jak se říká u nás „václaváky“, kterých tu je opravdu dost pro všechny. (FR 7. 11. 07)

velbloud – boule na trati

Trať byla na sněhové podmínky pěkná - 3 boule, schod, série zatáček, někdy slalomových, jindy opeřených boulemi, skok do klopénky, menší skok, zatáčka s mocným velbloudem... (SN 17. 4. 07)

závod'ák – závodní snowboard

Drbič a Hula to měli jednodušší, protože se svých nových závod'áků nedočkali a byli odkázáni na stará prkna a Zlaté Bažanty. (SN 21. 1. 08)

zetko – překážka připomínající tvarem písmeno Z

Před vchodem do tělocvičny stála rozjezdová rampa, z níž se jezdci mohli vrhnout na rovnou bednu, středové zetko, případně na krajní bednu... (FR 13. 12. 07)

4.2.2 Slovesa

nakouřit – vjet někam (na překážku, do zatáčky) závratnou rychlostí

...který to do klopénky nakouřil v plné rychlosti, projel ji rozbitým vnějškem a v raketové rychlosti na hranici pádu prosvištěl kolem Tomáše. (SN 24. 1. 06)

nechává se nakopat na boulič – v části trati s boulemi snowboardista ztrácí rychlost a daný úsek nezvládá

*Mr. Holeshot Heiník vyráží vpřed jak splašená kuna, **nechává se nakopat na boulič** a přenechává [...] vedoucí místo Vencánovi. (SN 7. 2. 06)*

říznout to – jet rychle a riskantně, projet zatáčku po jejím vnitřním okraji

*...klopénka doprava - opět vysoká, upravená, v rychlosti pěkně podržela, po výjezdu to chtělo si najet doprava a **říznout** to doleva přes bouli... (SN 16. 2. 08)*

šejpovat – tvarovat trať, z angl shape – tvar, tvarovat, formovat

*...zkušeně **šejpuje** rolbou trať na čtvrtěční trénink. (SN 30. 1. 06)*

zaříznout někoho – vyhrát nad někým

*Tomáš Tuzar **zaříznul** jednoho z favoritů - Seba Mullera. (FR 13. 12. 07)*

zabít – předvést složitý prvek

*Tomáš vše nakonec **zabil** fs noseslide pretzel out na zetku. (FR 13. 12. 07)*

4.2.3 Přídavná jména

kartáčové (akce) – závody a tréninky na umělém povrchu

*Sobota 18. srpna patřila hned několika „**kartáčovým**“ akcím. (FR 31. 8. 07)*

kórový (příznivec, přívrženec) – skalní (příznivec, přívrženec), z angl. core – jádro

*... "**kórové**" příznivce snowboardingu... (FR 5. 2. 08)*

namasený (namaseně) – sebevědomý, dobře připravený (na závod)

*Nicméně předtím přicházely krátké zprávy od Majkla, že se cítí **namaseně** a že to ve Valle Nevada dává ze všech nejlíp. (SN 24. 9. 2007)*

4.3 Anglicismy

Slova cizího původu tvoří značnou část slovní zásoby českého jazyka. V posledních letech ovlivňuje náš jazyk především angličtina. Anglicismy v češtině jsou výsledkem jazykového kontaktu češtiny s angličtinou. (Bozděchová, 1997, s. 271)

M. Mlčoch (2002, s. 20) poukazuje na to, že některá anglická slova se u nás rozšířila už v 19. století nebo na počátku 20. století, např. *foťbal*, *hokej*, *volejbal* a další. Příliv anglicismů byl značně oslaben po roce 1948. V 60. letech (v době uvolnění společenské situace) počet anglických přejímek stoupal, ale po roce 1970 se vliv angličtiny opět snižoval. Zlom nastal po roce 1989. Tehdy se společnost začala orientovat na nové oblasti, např. na západní ekonomiku, adrenalinové sporty apod. Do českého jazyka se v krátkém časovém období dostalo velké množství anglických výrazů a tato tendence pokračuje dodnes.

Bozděchová (1997, s. 273) zdůrazňuje, že jednotlivé výpůjčky z angličtiny i z jiných cizích jazyků procházejí různými fázemi dynamického, otevřeného procesu počest'ování a pohybují se na ose jazykový standard – substandard. Průběh a výsledek tohoto procesu ovlivňuje několik faktorů. K nejdůležitějším se počítá stáří přejetí, typová vzdálenost výchozího a přejímajícího jazyka (formální odlišnost přejatého slova, morfologické rozdíly), příslušnost k centru nebo k periférii slovní zásoby, tedy závažnost lexikálního významu, míra potřeby a nahraditelnosti v jazyce, slovtvorné vlastnosti (operativnost), nová stylová platnost a frekvence apod.

J. Filipec a F. Čermák (1985, s. 121–123) rozlišují čtyři typy lexikálních jednotek cizího původu:

- **Slova a slovní spojení citátová** – jednotky cizích jazyků přenesené do jiného jazyka a užívané v jistém sociálním, profesním a kulturním okruhu. Zachovávají si původní pravopis, zčásti i výslovnost a odlišují se od domácího morfologického systému, např. *moucha tse-tse* [cece], *science fiction* [sajens fikšn].
- **Slova a slovní spojení přejatá**
 - **dosud pocit'ovaná jako cizí** – označují méně běžné skutečnosti, pravopis bývá cizí nebo rozkolísaný, např. *džajv* i *jive*,

- **zcela vžitá, zdomácnělá**, a to historickým vývojem nebo tím, že se pojmenovaná skutečnost stala zcela běžnou, např. *kostel* (z latiny), *akademie* (z řečtiny).
- **Kalky** – jde o kalky slovotvorné, vznikají překladem slovotvorných částí cizích slov, např. *zvěro-lékař* (*Tier-artz*), frazeologické, např. *udělat něčemu konec* (*Ende machen*) a o slova hybridní, např. *foto-buňka*, *elektro-spotřebič*.
- **Přejaté významy, sémantické kalky** – kulturní vliv některého jazyka může přispět ke vzniku nových slov nebo dalších obdobných významů u určitých lexémů, např. *brigáda* (původně vojenská, pak i pracovní).

Podobně můžeme hodnotit i přejímky z angličtiny. Přístup k anglicismům však není jednotný. Akademický slovník cizích slov (1995, s. 52) chápe anglicismy v širokém smyslu, anglicismus vymezuje jako „jazykový prvek přejatý z angličtiny do jiného jazyka nebo podle angličtiny v něm vytvořený“. Toto vymezení zahrnuje prvky všech jazykových rovin a na všech stupních adaptace.

Někteří autoři považují za anglicismy jen anglická slova, která si i v novém jazyce zachovávají svou původní podobu.

V současné době se uplatňuje spíše široké pojetí, zahrnující nejen již adaptované anglicismy (*foťbal*, *džem*, *hoby*, *evergreen*), ale také slova procesem adaptace procházející a rovněž anglicismy nepřizpůsobené (*hippie*, *cartridge*, *know-how*). I v této práci chápeme anglicismy široce.

Během adaptace anglicismů dochází ke změně jejich formy, ale také k funkční adaptaci, tzn. vyjasňuje se jejich místo v českém lexikálním systému. (Bozděchová, 1997, s. 272)

Z hlediska formálního počesťování záleží (kromě jiného) na zvukové a grafické (pravopisné) adaptaci. Rozdíl mezi mluvenou a psanou podobou anglických slov je mnohem výraznější než je tomu v češtině. Odlišný repertoár hlásek v obou jazycích se řeší tak, že se v české výslovnosti nahrazují neexistující anglické hlásky blízkými českými hláskami. V češtině se potom objevují nezvyklé, až expresivně působící skupiny hlásek, např. *teenager* [týnejdžr], *feature* [fíčr]. (Bozděchová, 1997, s. 273)

V této kapitole se budeme věnovat formální adaptaci anglicismů. Vzhledem k rozsahu práce se zaměříme pouze na problematiku grafické adaptace.

U slov budeme uvádět jen význam, v němž je anglicismus užíván ve sledovaných textech. Za tvary slov, k nimž uvádíme konkrétní příklady užití, zaznamenáváme do závorky i slova příbuzná, která se v textu také objevují.

4.3.1 Graficky neadaptované anglicismy

Některé anglicismy si ve sledovaných komunikátech zachovávají svůj původní anglický pravopis.

biker – cyklista

*...že trať je skutečně velkých rozměrů a že si v jejím hliněném základu dalo v létě do huby více než deset **bikerů**... (SN 30. 1. 06)*

contest - soutěž

*V sobotu měl podle programu probíhat lyžnický **contest**, ale nakonec se dostavilo i pár snowboarderů, takže se organizátoři rozhodli pro jakousi „expression session“ pro obě kategorie. (FR 4. 7. 07)*

drink – nápoj

*...vsunul nám každému po jednom voucheru na **drink** či jídlo v hodnotě 10 dolarů... (SN X Games... 28. 1. 08)*

festival (festivalový) – přehlídka uměleckých výkonů

*Když jsem se dozvěděl o snowboardové vložce na **festivalu** t-music Hip Hop Jam, považoval jsem ji spíše za drobný **festivalový** doplněk. (FR 11. 8. 07)*

freeskier – lyžař věnující se disciplínám freestyle a freeriding

*Jezdili spíše **freeskierři** a moc to nikomu nejelo. Podle toho taky vypadaly výkony. (FR 4. 7. 07)*

freestyle¹ – volný styl; nejrozšířenější odvětví snowboardingu, jezdci zdolávají překážky a předvádí akrobatické prvky

O2 4x4 Český pohár ve freestyle snowboardingu se nám nachýlil do své druhé poloviny... (FR O2 4x4...19. 2. 08)

game – hra, herní, utkání, zápas

Závod se skvěle doplňoval s ostatními akcemi v Game zóně... (FR 11. 8. 07)

jam (jamovat, jamový) – typ závodu, kdy se nejezdí v přesně stanoveném pořadí a není omezen počet jízd, určí se pouze, jak dlouho bude jam trvat, závodníci se libovolně střídají; z angl. jam – mačkanice, tlačénice

Po klučicím trojkolovém jamu se jala bojovat o svých 15 minut slávy i něžná součást snowboardingu. (FR ValMez...6. 11. 07)

jibbing – typ freestyle snowboardingu, provozuje se v ulicích, využívají se různé druhy překážek (zábradlí, stromy, stará auta...), z angl. jib – plašit se, dovádět

Podle slov účastníků dokonce i lepší než srpnový jibbing na Hip Hop Jamu. (FR 14. 9. 07)

happening – umělecká činnost využívající netradičních prostředků s cílem zaujmout diváky

Důvod byl jasný - hlavním sponzorem tohoto prestižního happeningu se premiérově stala česká firma Horsefeathers. (FR 16. 11. 07)

highlight – nejvýznamnější událost

Jezdili spíše freeskieři a moc to nikomu nejelo. Podle toho taky vypadaly výkony. Nevím jak to bylo s lyžníkama (to se dočtete spíše na ski sekci FR), ale v rámci snowboardingu byla největším highlightem dne asi luxusně protažená frontside 360 indy. (FR 4. 7. 07)

¹ Velmi oblíbená je i disciplína **freeriding (freeride)** – jízda ve volné přírodě. Ve vlastním textu jsme však tento pojem nenašli, objevuje se pouze jako název webové stránky freeride.cz.

monitorovat – ve zkoumaných textech použito ve významu sledovat

*Konečně začínáme **monitorovat**, co se kdy a kde bude dít... (SN Snowboardcross... 21. 10. 07)*

national – národní

*Tento víkend jede závod **National** ze série O2 4x4 Český pohár ve freestyle snowboardingu. (FR O2 4x4... 27. 2. 08)*

open – přístupný komukoliv

*...nedělní **open** snowboardcross pro širokou veřejnost se pro nepřízeň počasí ruší. (SN Open... 22. 2. 08)*

ready – zvolání, že sportovec je připraven k závodu

*Heiník po dlouhém rozhodování o tom, jestli je nebo není **ready** pro start prošvihl pád startáku... (SN 30. 3. 06)*

rider – jezdec

*Druhý lednový víkend se uskutečnil crossový dvojjávod ve slovenském středisku Tále a část aktivních českých sbx **riderů** si to nemohla nechat ujít. (SN 21. 1. 08)*

set-up – plán trati, rozmístění překážek na svahu, ale také styl jízdy a vybavení snowboardisty

*Abych se přiznal, čekal jsem oproti loňsku nějakou inovaci, ale organizátoři se se **set-upem** (který by se na tomhle místě stejně těžko měnil) nepárali a udělali ho kompletně totožný jako minule. (FR 5. 2. 08)*

skatepark – areál určený pro skaetboarding

*Ta stála hned vedle **skateparku**, kde se naopak proháněli pozvaní skateboardisté. (FR 11. 8. 07)*

snowboard

*Salebra, výrobce **snowboardů** a oblečení... (FR Ispo... 28. 2. 08)*

snowboarding (snowboarder i snowboardista, snowboardový) – druh sportu, jízda na snowboardu

...na pokec s majitelem a jedním z českých průkopníků snowboardingu Lukášem Schröderem. (FR Ispo... 28. 2. 08)

snowboardcross (snowboardcrossař, snowboardcrossový) – jedna z disciplín snowboardingu, při níž se jede ze svahu vytyčenou tratí s různými terénními nerovnostmi a překážkami, během závodu se neprovádí žádné akrobatické prvky, vyhrává nejrychlejší jezdec; někdy se místo snowboardcross používá pouze cross
Snowboardcross byl představen všem závodníkům v plné kráse... (SN 16. 2. 08)

snowpark – středisko zimních sportů

Snowpark na ledovci byl připraven nejlépe za svou historii... (FR 16. 11. 07)

star – hvězda, známá osobnost

Celý první týden jezdím volně po sjezdovce, v brankách se slovenskou star Radoslavem, skáču v parku s polskou star Mateuszem a začínám se cítit lépe a lépe. (FR 21. 10. 07)

start – začátek závodu (jízdy), (již zcela zdomácnělá přejímka)

Po startu se jelo na slalomovou branku, za ní doprava, krátká rovinka, zatáčka doleva přes bouli, dvě boule na šlapání, vysoká, pěkně upravená a dost zavřená klopénka doprava... (SN 16. 2. 08)

standard (standardně) – obvyklá úroveň, ustálená podoba

Tréninky proběhly tak nějak standardně... (SN 21. 10. 07)

super – skvělý, senzační

První jízda super, na konci dělám trochu chybu, ale postupuji. (SN Chile... 21. 10. 07)

top – špičkový, prvotřídní, nejlepší

Jak vidíte z výčtu nejlepších triků, celkově nešlo o žádnou top akci... (FR 4. 7. 07)

trik – akrobatický prvek

*...měl na bednách maximální kontrolu, a tak si mohl dovolit i poměrně náročně **triky**...*

(FR 11. 8. 07)

Na sledovaných stránkách se objevují i spojení anglických slov nebo také celé anglické věty:

dancing in the rain – tančení v dešti

*Zábavu nepokazil ani silnější déšť, který se opět spustil. Většině přítomným to vůbec nevadilo, několik z nich si dokonce dalo i "**Dancing in the rain**".* (FR 12. 9. 07)

expression session – sešlost, kde všichni jezdci předvedou to nejlepší ze svého umění

*V sobotu měl podle programu probíhat lyžnický contest, ale nakonec se dostavilo i pár snowboarderů, takže se organizátoři rozhodli pro jakousi „**expression session**“ pro obě kategorie.* (FR 4. 7. 07)

girls only – pouze dívky

*To všechno se rozdělovalo na jedné z největších "**girls only**" akcí světa - Roxy Chicken Jamu 2007.* (FR 28. 12. 07)

one foot – označení pro prvky, které se provádějí pouze s jednou nohou zapnutou ve vázání (one – jedna, foot – noha, one footed – jednohý)

*...**one foot man** Seb Muller.* (FR 23. 12. 07)

prize money – peněžní výhra (prize – cena, odměna, money – peníze, hotovost)

*K otevření věkové kategorie je nutný start minimálně osmi závodníků, což podmiňuje předání cen a vyplacení **prize money** za danou kategorii.* (FR O2 4x4... 19. 2. 08)

Yeah POWDER DAY !!! – radostné zvolání – prachový den, od rána do večera se totiž jezdilo v prachovém sněhu (powder – prach, day – den)

(FR 30. 7. 07)

Anglická slova se často nachází v titulcích a v názvech jednotlivých soutěží a dalších akcí. Vzhledem k rozsahu práce uvádíme jen několik příkladů anglických výrazů v titulcích:

Funstorm Jib Showdown 2007 – soutěž v jibbingu

funstorm – bouřlivá zábava; fun – legrace, zábava; storm – bouře

jib – jibbing, porov kap. 4.1 Termíny

showdown (idiom) – zkouška síly, soutěž

(FR 13. 12. 07)

Vehicle Miracle Tour – part Two – turné po českých městech, při této akci snowboardisté zdolávali překážky připevněné na automobilech

vehicle – vozidlo

miracle – zázrak

tour – organizovaná cesta s veřejným vystoupením na různých místech

part – část

two – dvě

Mountain Battle BUDE! – horská bitva, celý název závodu: Nike ACG Mountain Battle

mountain – hora

battle – bitva

(SN 16. 10. 2006)

Summer Deaf Freestyle Camp – letní akce určená pro neslyšící

summer – léto

deaf – angl. hluchý, neslyšící

(FR 18. 9. 07)

Time Well Wasted – dobře ztracený čas, modifikovaná anglická fráze: time well spent (dobře strávený čas)

time – čas

well – dobře

wasted – ztracený, vyplývaný

(FR 28. 1. 08)

4.3.2 Graficky adaptované anglicismy

Na webových stránkách snowboardcross.cz a freeride.cz jsme našli i několik graficky adaptovaných anglicismů:

trénink (trénovat) – z angl. train tv.

...trénink zakončil společnou jízdou ve dvojici s polským střelcem Mateuszem Ligockim.

(SN X Games... 28. 1. 08)

extrémní – krajní, mimořádný; z angl. extreme tv.

...jezdce Michala Novotného z průběhu letošní "Olympiády extrémních sportů"

X Games v Aspenu. (SN X Games... 28. 1. 08)

seriál – sled reportáží, které spolu tematicky souvisí; z angl. serial tv.

Další, v pořadí již čtvrtý díl našeho video+foto reportážního seriálu z veletrhu ispo winter 2008 je tady. (FR 25. 2. 08)

4.3.3 Grafické dublety

Výsledkem formální adaptace mohou být grafické dublety. Používají se s rozdílnou frekvencí a distribucí, až převáží jedna z nich (většinou varianta s počeštěným pravopisem). (Bozděchová, 1997, s. 274)

I ve zkoumaných textech se objevilo několik grafických dublet:

tým (týmový), team – sportovní družstvo

Pýcha českého týmu je na titulní fotografii. (SN 1. 3. 07)

kemp (kemper), camp (camper) – ve sledovaných člancích se používá ve významu pobytová akce spojená s tréninkem

*Za podpory O₂ se **kemp** totiž podařilo uspořádat za velmi nízkou cenu... (FR 30. 7. 07)*

*Proběhl již nespočet různých **campů**, ale tento měl být něčím jiný. (FR 30. 7. 07)*

kouč, coach – trenér; z angl. coach tv., původně: kočár, dostavník, autobus

*Jelen je nejen skvělý **kouč**, ale i kamarád a vzor v péči o svaly a žaludek. (SN 1. 3. 07)*

*Na druhý den v neděli ráno bylo v plánu volné ježdění za přítomnosti a pozorování **coachů**... (FR 30. 7. 07)*

videokoučink, video coaching – tréninková metoda, při níž se využívá videomateriálu, získaného při závodu nebo tréninku, trenér s jezdcí diskutuje o jejich stylu jízdy

*Po každém ježdění proběhne na základě natočených záběrů **videokoučink**. (FR 4. 7. 07)*

*Na všechny večery pak byl připraven **video coaching**, který komentovali pozvaní jezdci, kteří se umístili na prvních místech v závodech této sezóny... (FR 30. 7. 07)*

spíkr, speaker – komentátor

*Celkově se mi závody moc líbily a děkuji organizátorům za skvělou trať, hodnotné ceny a pohodovou atmosféru podpořenou **spíkre**m a dýdžeji. (SN 16. 2. 08)*

*Celé závody provázela přátelská atmosféra a vřelé povzbuzování **spekera**. (SN 8. 2. 06)*

šou, show – zábavné představení

*...při vyhlásování výsledků málem uhořel díky překvapení organizátorů v podobě bengálského ohně, který mu vydatně vyžítal lýtka se zadnicí a svou **šou** zakončil brutálním oblakem černého popílku... (SN 14. 2. 06)*

*Tenhle provařenej človíček dokáže udělat opravdu povedenou **show**... (FR 12. 9. 07)*

Zajímalo nás, jaká je frekvence výskytu jednotlivých grafických dublet v různých publicistických člancích, a proto jsme využili Českého národního korpusu. Konkrétně

jsme se zaměřili na korpus SYN2006PUB. Hledali jsme zde nejen základní tvar slova, ale i všechny tvary odvozené. Dotaz jsme zadali ve formě [lemma="..."], případně, pokud korpus jednotlivé tvary slov nezobrazil, jsme zapsali do kolonky pro dotaz postupně všechny tvary.

V současné době je tendence užívat spíše počeštěnou podobu slov. Proto jsme předpokládali, že se častěji budou objevovat anglicismy graficky adaptované.

Graficky adaptované anglicismy	Počet	Graficky neadaptované anglicismy	Počet
tým	182361	team	4495
kemp	6498	camp	621
kouč	37198	coach	5
videokoučink	0	videocoaching	0
spíkr	158	speaker	19
šou	344	show	12109

Z porovnání počtu jednotlivých slov vyplývá jednoznačný závěr: autoři textů dávají přednost počeštěné podobě výrazů před graficky neadaptovanými anglicismy. To odpovídá současné tendenci v používání cizích slov a potvrzuje náš předpoklad.

Ukázalo se také, že výrazy videokoučink a videocoaching se v textech zařazených do Českého národního korpusu neobjevují.

4.4 Zkratky a zkratková slova

Zkracování je okrajový způsob tvoření slov. Zkratky vznikají v psaném projevu na základě několikaslovného pojmenování. Mluvnicky se chovají jako podstatná jména, většinou jde o vlastní jména, zřídka o jména obecná.

Podle toho, jak vzniklé útvary vyslovujeme a jak se chovají mluvnicky, rozdělujeme vlastní zkratky a zkratková slova. Iniciálové zkratky hodnotíme většinou jako vlastní zkratky, tzn. vyslovují se hláskováním. Jako slova se chovají zkratky skupinové, tzn. vyslovujeme je jako slovo a skloňujeme je. (Hauser, 1980, s. 155)

Na sledovaných webových stránkách se nejčastěji objevují zkratky přejaté z anglického jazyka:

FIS (Fédération Internationale de Ski) – Mezinárodní lyžařská federace – hlavní mezinárodní organizace zaměřující se na lyžování a snowboarding, sídlí ve městě Oberhofen am Thunersee ve Švýcarsku. Byla založena v roce 1924 v Chamonix ve Francii. Původně měla organizace 14 členských států, dnes je jich již 101.

Často se v článcích na sledovaných webových stránkách setkáme se zkratkou odvozeninou **fisový**, většinou ve spojení se slovem závod – závod pořádaný Mezinárodní lyžařskou federací.

AČS (Asociace českého snowboardingu)

TTR (Ticket To Ride)

Ticket To Ride World Snowboard Tour – nezisková organizace, vedená snowboardisty. Mimo jiné sestavuje žebříček nejúspěšnějších snowboardistů světa. Na jednotlivých soutěžích získávají závodníci TTR body podle svých výkonů.

Ticket To Ride (TTR) – jízdenka

World Snowboard Tour – světový snowboardový turnaj

ISPO (Internationale Fachmesse für Sportartikel Und Sportmode) – Mezinárodní odborný veletrh sportovního zboží a sportovní módy

X Games (Extreme Games) – mezinárodní sportovní hry, zahrnující extrémní sporty (bikros, motokros, skateboarding, akrobatické lyžování, snowboarding...). Letní X Games se konají v Los Angeles, zimní v Aspenu v Coloradu.

SBX (snowboard cross)

SB – snowboard

X – cross, výslovnost slova cross [kros] se blíží výslovnosti písmena x [iks]

SX (skicross)

SNB (snowboarding)

FR (freeride)

DJ (diskžokej)

Fe – Wo (Ferienwohnung)

BB (Banská Bystrica)

SW (switchstance) – výměna postoje (porov. kap. 4.1 Termíny)

FR, FS (frontside) – přední strana snowboardu (porov. kap. 4.1 Termíny)

BS (backside) – zadní strana snowboardu (porov. kap. 4.1 Termíny)

4.5 Zdrobněliny

V souladu se současnými jazykovými trendy se ve zkoumaných textech objevují ve zvýšené míře slova zdobnělá.

P. Hauser (1980, s. 130) vymezuje zdobněliny (deminutiva) jako názvy označující „předměty menších rozměrů ve srovnání se základovým jménem“. Od základových jmen se odvozují různými příponami podle rodové příslušnosti.

U zdobnělin může být přítomen vedle kvantitativního příznaku i vedlejší příznak expresivní. V některých případech slova neoznačují věci menší, např. *sluníčko*, *maminka*, *psaníčko*, expresivní význam je zde základní. Většinou je příznak pozitivní, ale zdobnělé názvy vytvořené od abstrakt či od názvů, od kterých se běžně netvoří, mají význam pejorativní nebo depreciativní.

Zdobněliny se často uplatňují v mluvě dětí i ve slangu.

*Ráno jsem vyrazil do malinkaté **vesničky** Cochamó. (SN 21. 10. 07)*

*Našel jsem **chlapíka**, co mi půjčil koně, nakoupil jídlo a vyrazil se mnou na čtyřdenní výlet na koních. (SN 21. 10. 07)*

*Za celé 4 dny jsme nepotkali ani jednoho člověka, vařili na ohni, spali venku nebo v pidi **chatičce**... (SN 21. 10. 07)*

*Nákup nějakých **věciček**... (popis trati), (SN 21. 10. 07)*

*...zátáčka doprava, **boulička** a cíl. (SN 16. 2. 08)*

*Jako **překvápko** pak dále bylo vyhlášení Miss campu... (FR 30. 7. 07)*

*Na závěrečné party panovala perfektní atmosféra a nechyběly ani různé **legrácky** v podobě soubojů v dětských šlapacích autech. (FR 30. 7. 07)*

*...následující **reportík**... (FR 21. 8. 07)*

*...**demižónek** božkovského charakteru... (FR 4. 8. 07)*

*...část **bandičky**... (FR 23. 12. 07)*

*Last Summer Jib Jam - tak zní název jedné vydařené **akcičky**... (FR 12. 9. 07)*

*Pokud někdo viděl plakát, který se nacházel v hojném počtu ve všech okolních městech a **vískách**... (FR 12. 9. 07)*

*...hlavním režisérem pak byl MC Kajak. Tenhle provařenej **človíček**. (FR 12. 9. 07)*

5. Syntaktická stavba

Jedna ze složek gramatiky je syntax. M. Gepl a P. Karlík (1986, s. 33) uvádějí, že se syntax snaží „charakterizovat typické vlastnosti a stránky komunikativních jednotek na různých úrovních abstrakce a postihnout zákonitosti a pravidla jejich výstavby“.

Současná syntax se orientuje sémanticky, usiluje tedy nejen o popis roviny formálně výrazové, ale i významové.

Základem jazykového projevu je věta. Každá věta má stránku obsahovou (vypovídá o skutečnosti, gramatickou (vnitřní uspořádání věty) a modální (autor výpovědi vyjadřuje postoj ke sdělované skutečnosti). (Krobotová, 2004, s. 63–64)

V této kapitole se zaměříme na syntaktické prostředky objevující se v publicistických článcích na sledovaných webových stránkách.

Věta jednoduchá s rozvitými větnými členy

Shánění snowboardového materiálu v letním období se stává s postupujícím táním ledovců čím dál větším oříškem. (FR 4. 7. 07)

Jednou z nich se ukázala být premiérová letní zastávka za normálních okolností ryze zimní série závodů seskupených pod hlavičkou s jednoduchým názvem Snowparktour. (FR 4. 7. 07)

Nepravá hypotaxe – Při hypotaktickém spojení vět se jedna věta začleňuje do jiné věty jako její větný člen. Začleněná věta (vedlejší věta) ztrácí svou výpovědní povahu, a proto ji můžeme nominalizovat.

Někdy je však vedlejší věta podřazena pouze formálně. Mezi obsahy spojených vět není takový významový vztah, jaký z hypotaktického spojení vyplývá. Proto se tyto věty označují jako nepravé věty vedlejší. (Gepl–Karlík, 1998, s. 357–358)

Nejfrekventovanější jsou nepravé vedlejší věty přívlastkové se spojovacím výrazem *který*. Potvrzují to i články na webových stránkách snowboardcross.cz a freeride.cz:

To oba trochu zpomalilo a dopředu se dostal během úvodních dvou boulí Hajnoš, který už přední pozici neopustil. (SN 24.1. 06)

Klára, která se cítila fyzicky i psychicky zcela v pořádku, se tedy pro tento závod stala platnou členkou podpůrného realizačního teamu. (SN 15. 1. 08)

Objevují se však i další typy nepravých vedlejších vět (nepravé vedlejší věty účelové se spojkou *aby* a nepravé vedlejší věty přívláskové se spojovacím výrazem *kde*:

...se v pátek v poledne vydala na téměř 1000km štreku do švýcarského Lenku, aby následně ihned přešla do Colere na italský národ'ák. (SN 29. 3. 07)

Po celkem nepříjemné deštivé cestě jsme kolem půlnoci dorazili do městečka Kaprun, ubytovali se a tradičně po pár pivkách zalehli, abychom po necelých pěti hodkách spánku vstali a vyrazili na kopec. (FR 4. 7. 07)

David si tak alespoň částečně správil chuť po posledním závodě SP v Bad Gasteinu, kde se do finálových jízd nekvalifikoval o 17 setin vteřiny. (SN 23. 1. 08)

Otázky deliberativní – mluvčí je klade zároveň sám sobě nebo jen sám sobě. (Grepel–Karlík, 1989, s. 64)

Co vznikne, když se z konkurence stane spolupráce? (FR ValMez... 6. 11. 07)

A jak se takové spojení otestovalo v praxi? (FR ValMez... 6. 11. 07)

Apoziopeze

S dobrým pocitem jsme se vypravili k našemu vypůjčenému autu, ale... (SN 23. 1. 08)

Nepravé syntagma

Špuntů na lyžičkách s čísly byla plná sjezdovka. (SN 17. 4. 07)

Nesprávné postavení rozvitých přívlásků shodných – měly by být umístěny až za řídicím substantivem.

*Každý měl možnost se rozhýbat a seznámit s poměrně dobře upraveným parkem, který byl **na 15 minut vzdáleném ledovci** v uctyhodné výšce 3212m. (FR 30. 7. 07)*

*...v prvních kvalifikačních jízdách vypadlo mnoho **po kvalifikaci nasazených** závodníků... (SN 15. 1. 08)*

Nepromyšlená volba slova – narušuje logickou souvislost.

***Díky** tomu, že v prvních kvalifikačních jízdách vypadlo mnoho po kvalifikaci nasazených závodníků, ho klíč určující výsledné pořadí nemilosrdně odsunul až na konečnou 28. příčku. (SN 15. 1. 08)*

*Své první body v životě při svém prvním startu v závodu SP vybojoval i Jakub Flejšar, který vytvořil v obou kvalifikačních jízdách sérii drobných, ale důležitých chyb, **díky** kterým se do finálových jízd těsně nekvalifikoval. (SN 15. 1. 08)*

*Doba čekání se nakonec snížila na hodiny dvě a **díky** časovému posunu velmi unaveni jsme se konečně přesunuli do našeho motelu... (SN X Games... 28. 1. 08)*

*Poučen z loňského ročníku, na který přijel **díky** sněhové kalamitě na ruzyňském letišti s dvoudenním zpožděním... (SN X Games... 28. 1. 08)*

Závěr

Adrenalinový sport snowboarding vznikl v 60. letech ve Spojených státech amerických jako zimní varianta surfování.

V České republice patří snowboarding k netradičním sportům. První snowboardy se u nás začaly objevovat na přelomu let 1979 a 1980. Trvalo ale ještě dlouhou dobu, než u sportovců vzbudil větší zájem. Skutečný rozmach snowboardingu nastal až v posledním desetiletí.

Se snowboardingem se pojí osobitý životní styl (cestování, pobyt na horách, riskování vlastního zdraví...) a specifická mluva. Ta se odráží i v žurnalistických článcích na webových stránkách freeride.cz a snowboardcross.cz.

Při jejich analýze jsme zaznamenali velké množství přirovnání, metafor, metonymií a také frazémů. Autoři textů (sami snowboardisté nebo profesionální redaktoři) se snaží používat co nejvíce aktualizovaných vyjádření, přesto jsme našli i několik příkladů automatizace.

Ve škole většinou žáci hledají metafory a metonymie v uměleckých textech, jen málokdy jsou upozorněni na to, že obrazná pojmenování se často vyskytují i v žurnalistických komunikátech. Snowboarding je u mládeže velmi oblíbený. Domníváme se tedy, že by bylo vhodné předkládat žákům základních i středních škol také texty týkající se této oblasti.

V další části jsme se zabývali termíny, které se ve sledovaných žurnalistických textech objevily. Rozdíly v četnosti termínů v komunikátech na webových stránkách freeride.cz a snowboardcross.cz jsou značné. Souvisí to s odlišným zaměřením webových stránek. [Freeride.cz](http://freeride.cz) se orientuje především na freestyle (jezdci překonávají překážky a předvádí akrobatické prvky), proto téměř v každém článku najdeme několik názvů akrobatických prvků a pojmenování překážek. Druhá webová stránka je věnována snowboardcrossu, závodům v jízdě ze svahu, bez akrobatických prvků, odborné názvy se proto vyskytují jen zřídka.

Snowboarding pochází ze Spojených států amerických, a proto je drtivá většina odborných slov anglického původu.

Ve zkoumaných textech se objevuje také množství slangových výrazů. Jedná se především o slang sportovní, konkrétně o slang snowboardistů, ale také o slang současné mládeže, případně o interslang.

Předmětem našeho zájmu byly i anglicismy. Vzhledem k rozsahu práce jsme se zaměřili pouze na graficky neadaptované anglicismy, graficky adaptované anglicismy a grafické dublety. Na webových stránkách freeride.cz a snowboardcross.cz se vyskytuje velké množství anglicismů, především anglicismů graficky neadaptovaných.

Do této kapitoly jsme zařadili i kvantitativní průzkum. Zajímalo nás, jaká je frekvence výskytu jednotlivých grafických dublet v různých publicistických článcích, a proto jsme využili Českého národního korpusu. Z porovnání počtu jednotlivých slov vyplývá jednoznačný závěr: autoři textů dávají přednost počestěné podobě výrazů před graficky neadaptovanými anglicismy. To odpovídá současné tendenci v používání cizích slov.

Rovněž jsme zachytili množství zdobnělin a zkratk.

Pokud jde o syntaktickou stránku, nejvýraznějším rysem sledovaných textů je časté opakování nepravých vět vedlejších (hlavně nepravých vedlejších vět přívlastkových) a nepatřičné užívání slova *díky*.

Poznamenáváme, že výběr jednotlivých příkladů byl subjektivní, a tak není zdaleka vyčerpávající.

Věříme, že si diplomová práce zasluhuje pozornost, neboť se zabývá problematikou, která doposud nebyla komplexně popsána.

Seznam použitých zdrojů

- Aerials (skateboarding)* – *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. Poslední úpravy 15. prosince 2007 [citováno 3. března 2008]. Dostupné z <http://en.wikipedia.org/wiki/Aerials_%28skateboarding%29>.
- BARTOŠEK, J. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0236-X.
- BEČKA, J. V. *Úvod do české stylistiky*. 1. vyd. Praha: R. Mikuta, 1948.
- BEČKA, J. V. *Jazyk a styl novin*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1973.
- BINTER, L. a kol. *Snowboarding*. 2. přeprac. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0246-0.
- BOLDIŠ, Petr. Bibliografické citace dokumentu podle CSN ISO 690 a CSNISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů [online]. Verze 3.0 (2004). © 1999–2004, poslední aktualizace 11. 11. 2004 [citováno 5. ledna 2008]. Dostupné z <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.ps>.<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.
- BOZDĚCHOVÁ, I. Vliv angličtiny na češtinu. In DANEŠ, F. a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0617-6.
- BRUKNER, J. – FILIP, J. *Větší poetický slovník*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1968.
- ČECHOVÁ, M. a kol. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha: Institut sociálních vztahů, 2003. ISBN 80-86642-00-3.
- ČECHOVÁ, M. a kol. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: Institut sociálních vztahů, 1997. ISBN 80-85866-21-8.
- ČERMÁK, F. a kol. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. Přirovnání*. 1. vyd. Praha: Academia, 1983.
- ČERMÁK, F. a kol. *Idiomatika a frazeologie češtiny*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1982.
- ČERNÝ, J. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998. ISBN 80-85839-24-5.

- Český národní korpus - SYN2006PUB* [online]. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2005 [citováno 5. ledna 2008]. Dostupný z <<http://ucnk.ff.cuni.cz>>.
- DANEŠ, F. Situace a celkový stav dnešní češtiny. In DANEŠ, F. a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0617-6.
- DOLEŽEL, L. Aktualizace v současném uměleckém jazyce. *NŘ*, 1965, roč. 48, č. 2, s.153–161. ISSN 0027-8203.
- FILIPEC, J. – ČERMÁK, F. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství ČSAV, 1985.
- GREPL, M. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, 1995. ISBN 80-7106-134-4.
- GREPL, M. – KARLÍK, P. *Skladba spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: SPN, 1986.
- GREPL, M. – KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-281-4.
- HAIČ, J: *Disambiguation of Rich Inflection (Computational Morphology of Czech)*. Vol. 1. Karolinum Charles University Press, Praha 2004.
- HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980.
- HAVRÁNEK, B. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, 1932. s. 32–84.
- History of Burton Snowboarding in Europe! encyclopedia* [online]. Poslední úpravy 15. listopadu 2007 [citováno 26. ledna 2008]. Dostupné z <<http://www.k5.com/page.asp?itemid=217>>.
- HRABÁK, J. *Poetika*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1973.
- HUBÁČEK, J. *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Ostrava: SPN, 1971.
- HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*. 2. doplněné a přepracované vyd. Ostrava: Profil, 1981.
- HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1988.
- HUBÁČEK, J. – JANDOVÁ, E. – SVOBODOVÁ, J. *Čeština pro učitele*. 3. dopl. a uprav. vyd. Ostrava: Vade mecum, 1998. ISBN 80-86041-30-1.
- HUGO, J. a kol. *Slovník nespisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: MAXDORF, 2006. ISBN 80-7345-086-0.
- HUITEMA, Ch. *A bůh stvořil INTERNET*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0576-3.

- JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.
- KARLÍK, P. a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, 1995. ISBN 80-7106-134-4.
- KROBOTOVÁ, M. *Úvod do české stylistiky*. dotisk 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0315-3.
- KROUPOVÁ, L. – FILIPEC, J. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-134-X.
- LOUKA, O. a kol. *Snowboarding – vybrané kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem: KTV PF UJEP, 2006. ISBN 80-7044-738-9.
- McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-200-9.
- MUKAŘOVSKÝ, J. Jazyk spisovný a jazyk básnický. In *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, 1932. s. 123-156.
- OSVALDOVÁ, M. – HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2. dopl. vyd. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-108-6.
- PAVELKA, J. *Anatomie metafory*. 1. vyd. Brno: Blok, 1982.
- PAVLOVSKÝ, R. – SKLENÁK, V. *Informace a Internet: (včetně úvodu do protokolů Internetu)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická Praha, 1998. ISBN 80-7079-562-X.
- PETRÁČKOVÁ, V. – KRAUS, J. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. dotisk 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství AV ČR, 2000. ISBN 80-200-0607-9.
- REJZEK, J. K formální adaptaci anglicismů. *NŘ*, 1993, roč. 76, č. 1, s. 26–30.
- SKOPEC, L.; TICHÁ, Z. *Tři slangové slovníky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0210-5.
- Snowboard Definitions: Wall Ride :: Snowboard Revolution* [online]. Poslední úpravy 12. ledna 2006 [citováno 14. listopadu 2007]. Dostupné z <<http://www.snowboard-revolution.com/news/Snowboard-Definitions:-Wall-Ride.html>>.
- SPOUSTOVÁ, D a kol.: The Best of Two Worlds: Cooperation of Statistical and Rule-Based Taggers for Czech. In *Proceedings of the Workshop on Balto-Slavonic Natural Language Processing*. Praha: ACL, 2007, pp. 67-74.

- SRPOVÁ, H. *K aktualizaci a automatizaci v současné psané publicistice*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, 1998. ISBN 80-7042-490-7.
- SRPOVÁ, H. Obrazné vyjadřování v Ostravském večerníku. In *Sborník PF v Ostravě, D-21*, 1. vyd. Praha: SPN, 1985. s. 45–60.
- STANĚK, V. Okazionalismy v současné české publicistice. *NŘ*, 2002, roč. 85, č. 1, s. 57–67. ISSN 0027-8203.
- SUK, J. *Několik slangových slovníků*. Praha: Inverze, 1993. ISBN 80-900632-9-2
- TRÁVNÍČEK, F. *O jazykovém slohu*. 1. vyd. Praha: SPN, 1953.
- World Shovel Racing Championships - Popular Mechanics* [online]. Poslední úpravy 12. února 2001 [citováno 17. listopadu 2007]. Dostupné z <<http://www.popularmechanics.com/outdoors/adventures/1277431.html?page=2>>.

Prameny

Žurnalistické články z webových stránky snowboardcross.cz zveřejněné v období od 12. 12. 2005 do 22. 2. 2008 a žurnalistické články z webových stránek freeride.cz zveřejněné v období od 16. 11. 2006 do 20. 2. 2008.

Seznam zkratek

angl. – anglické slovo

ASCS – PETRÁČKOVÁ, V. – KRAUS, J. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. dotisk 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství AV ČR, 2000. ISBN 80-200-0607-9.

NŘ – Naše řeč

PMČ – KARLÍK, P. a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, 1995. ISBN 80-7106-134-4.

SaS – Slovo a slovesnost

SNČ – HUGO, J. a kol. *Slovník nespisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: MAXDORF, 2006. ISBN 80-7345-086-0.

FR – freeride.cz

SN – snowboardcross.cz

Přílohy

Seznam příloh

PŘÍLOHA 1 – Street rail.....	1
PŘÍLOHA 2 – A-rail.....	2
PŘÍLOHA 3 – C-rail.....	3
PŘÍLOHA 4 – S-rail.....	4
PŘÍLOHA 5 – Double kink rail.....	5
PŘÍLOHA 6 – Kink box.....	6
PŘÍLOHA 7 – Rainbow box.....	7
PŘÍLOHA 8 – Step-up kicker.....	8
PŘÍLOHA 9 – Corner.....	9
PŘÍLOHA 10 – Vitelli turn.....	10
PŘÍLOHA 11 – Boardslide.....	11
PŘÍLOHA 12 – 50-50 (grind).....	12
PŘÍLOHA 13 – Indy air.....	13
PŘÍLOHA 14 – Frontside 360 tail grab.....	14
PŘÍLOHA 15 – Wall ride.....	15

PŘÍLOHA 1 – Street rail (porov. kap. 4.1 Termíny)

Street rail

srail-jpg.jpg [online]. Poslední úpravy 5. března 2008 [citováno 8. března 2008].

Dostupné z <<http://www.freeride.cz/UserFiles/3714-olesnice/File/parks-info/prekazky/srail-jpg.jpg>>.

PŘÍLOHA 2 – A-rail (porov. kap. 4.1 Termíny)

A-rail (FR 15. 3. 07)

imga0184a-rail-zepredy.jpg [online]. Poslední úpravy 15. března 2007 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <<http://www.freeride.cz/UserFiles/mao/Image/parks/032/prekazky/imga0184a-rail-zepredy.jpg>>.

PŘÍLOHA 3 – C-rail (porov. kap. 4.1 Termíny)

C-rail (snowboardsecrets.com 18. 12. 2004)

IMG_5406a.jpg [online]. Poslední úpravy 18. prosince 2004 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <http://www.snowboardsecrets.com/images/RailJam1204/IMG_5406a.jpg>.

PŘÍLOHA 4 – S-rail (porov. kap. 4.1 Termíny)

S-rail (commons.wikimedia.org 17. 12. 2006)

Wintersports terrain park S-rail GP1393.jpeg – *Wikimedia Commons* [online]. Poslední úpravy 17. prosince 2006 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/91/Wintersports_terrain_park_S-rail_GP1393.jpeg/800px-Wintersports_terrain_park_S-rail_GP1393.jpeg>.

PŘÍLOHA 5 – Double kink rail (porov. kap. 4.1 Termíny)

Double kink rail (snowboardsecrets.com 18. 12. 2004)

IMG_5458.jpg [online]. Poslední úpravy 18. prosince 2004 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <http://www.snowboardsecrets.com/images/RailJam1204/IMG_5458.jpg>.

PŘÍLOHA 6 – Kink box (porov. kap. 4.1 Termíny)

Kink box (FR 15. 3. 2007)

kink-bedna.jpg [online]. Poslední úpravy 15. března 2007 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <<http://www.freeride.cz/UserFiles/mao/Image/parks/032/prekazky/kink-bedna.jpg>>.

PŘÍLOHA 7 – Rainbow box (porov. kap. 4.1 Termíny)

Rainbow box

rainbow---totem-jpg.jpg [online]. Poslední úpravy 28. ledna 2008 [citováno 3. března 2008]. Dostupné z <<http://www.freeride.cz/UserFiles/363-joseph/File/parks-info/prekazky/rainbow---totem-jpg.jpg>>.

PŘÍLOHA 8 – Step-up kicker (porov. kap. 4.1 Termíny)

Step-up kicker

sammy-air-into-sun.preview.jpg [online]. Poslední úpravy 4. května 2007 [citováno 8. března 2008]. Dostupné z <<http://doglotion.com/sites/default/files/images/sammy-air-into-sun.preview.jpg>>.

PŘÍLOHA 9 – Corner (porov. kap. 4.1 Termíny)

Corner (FR 13. 12. 2006)

FREERIDE.CZ :: *fotografie* [online]. Poslední úpravy 13. prosince 2008 [citováno 10. března 2008].

Dostupné z <http://www.freeride.cz/freeride/popup.php?img=/UserFiles/marty/File/video/tricktips/darek_ait2fek_corner/darek_v.jpg>.

PŘÍLOHA 10 – Vitelli turn (porov. kap. 4.1 Termíny)

Vitelli turn

duprazdk0.jpg [online]. Poslední úpravy 18. srpna 2006 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <<http://img230.imageshack.us/img230/5072/duprazdk0.jpg>>.

PŘÍLOHA 11 – Boardslide (porov. kap. 4.1 Termíny)

Boardslide

Horsefeathers City Jib 2007 - by Kuba Vlček | Fotogalerie | Snowboarding | FREERIDE.CZ [online]. Poslední úpravy 21. listopadu 2007 [citováno 10. března 2008]. Dostupné z <<http://www.freeride.cz/snb/foto/336/popup/16243>>.

PŘÍLOHA 12 – 50-50 (grind), (porov. kap. 4.1 Termíny)

50-50 (grind)

FREERIDE.CZ :: *fotografie* [online]. Poslední úpravy 24. února 2007 [citováno 10. března 2008].

Dostupné z <http://www.freeride.cz/freeride/popup.php?img=/UserFiles/marty/File/clanky/images/TheLAB_ChuchleZabehlice/rom_chuch_fsgro_v.jpg>.

PŘÍLOHA 13 – Indy air (porov. kap. 4.1 Termíny)

Indy air

FREERIDE.CZ :: *fotografie* [online]. Poslední úpravy 13. prosince 2006 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <http://www.freeride.cz/freeride/popup.php?img=/UserFiles/marty/File/clanky/images/snowboarding_grada/indy_air.jpg>.

PŘÍLOHA 14 – Frontside 360 tail grab (porov. kap. 4.1 Termíny)

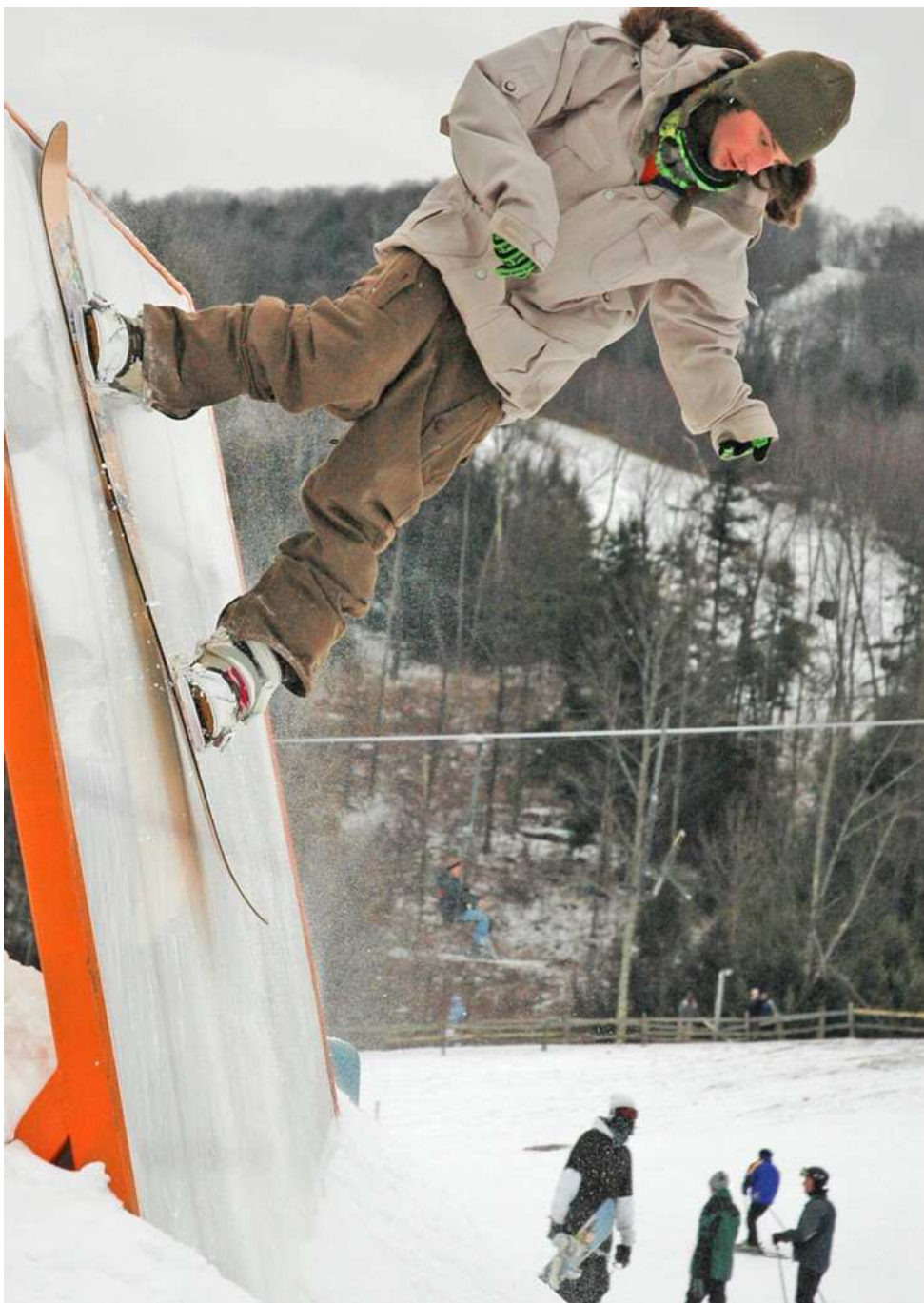

Frontside 360 tail grab

FREERIDE.CZ :: fotografie [online]. Poslední úpravy 13. prosince 2006 [citováno 3. března 2008].

Dostupné z <http://www.freeride.cz/freeride/popup.php?img=/UserFiles/marty/File/clanky/images/snowboarding_grada/fs_360.jpg>.

PŘÍLOHA 15 – Wall ride (porov. kap. 4.1 Termíny)

Wall ride (skibutternut.com 1. 1. 2007)

Ski Butternut - Ride Butternut: A True Family Mountain and Family Gem: Squash Jam Snowboard winner Bo on the 12ft wall ride [online]. Poslední úpravy 1. ledna 2007 [citováno 10. března 2008].

Dostupné z <http://www.skibutternut.com/snowjo/uploaded_images/DailyPhoto127LG-719156-767427.jpg>.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Hana Lysická
Katedra:	českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	PhDr. Květoslava Musilová, Dr.
Rok obhajoby:	2008

Název práce:	Jazykové prostředky v publicistických textech z oblasti netradičního sportu v ČR (snowboarding)
Název v angličtině:	Language Devices in Publicistic Texts from the Area of Nontraditional Sports in the Czech Republic (Snowboarding)
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na analýzu specifických jazykových prostředků vyskytujících se v žurnalistických článcích na webových stránkách freeride.cz a snowboardcross.cz. Předmětem našeho zájmu se staly komunikáty z oblasti snowboardingu. Zabýváme se především obraznými pojmenováními, termíny, slangovými výrazy a anglicismy, které se ve sledovaných textech objevily.
Klíčová slova:	Internet Publicistický styl Snowboarding Obrazná pojmenování Termíny Slang Anglicismy

<p>Anotace v angličtině:</p>	<p>The diploma thesis is focused on the analysis of the specific language devices occurring in the journalistic texts on the websites freeride.cz and snowboardcross.cz. Texts from the area of snowboarding have become the object of our interest. We deal mainly with tropical denominations, terms, slang expressions and anglicisms which appeared in the examined texts.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>Internet Publicistic style Snowboarding Tropical denominations Terms Slang Anglicisms</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>PŘÍLOHA 1 – Street rail PŘÍLOHA 2 – A-rail PŘÍLOHA 3 – C-rail PŘÍLOHA 4 – S-rail PŘÍLOHA 5 – Double kink rail PŘÍLOHA 6 – Kink box PŘÍLOHA 7 – Rainbow box PŘÍLOHA 8 – Step-up kicker PŘÍLOHA 9 – Corner PŘÍLOHA 10 – Vitelli turn PŘÍLOHA 11 – Boardslide PŘÍLOHA 12 – 50-50 (grind) PŘÍLOHA 13 – Indy air</p>

	PŘÍLOHA 14 – Frontside 360 tail grab PŘÍLOHA 15 – Wall ride
Rozsah práce:	82 stran
Jazyk práce:	český